

1. ආහාරසුත්තවග්ගො

232. ඡට්ඨවග්ගස්ස පටිමෙ අයමාහාරො
අනුජ්ජන්තස්ස වා සතිසම්බොජ්ඣකඛිගස්ස
උජ්ජාදායාතිආදීසු අයං පුරිමනයතො
විසෙසො. න කෙවලඤ්ඤි
සතිසම්බොජ්ඣකඛිගාදීනං එතෙ
චුත්තජ්ජකාරාව උජ්ජාදාය, උජ්ජන්තානං වා
භාවනාය පාරිපුරියා පච්චයා හොත්ති,
අඤ්ඤෙසි පන එවං වෙදිතබ්බා. අපරෙසි හි
චත්තාරො ධම්මා සතිසම්බොජ්ඣකඛිගස්ස
උජ්ජාදාය සංචත්තන්ති සතිසම්පජ්ඤ්ඤං
මුට්ඨස්සතිපුග්ගලපරිච්ඡේදනතා
උපට්ඨිතස්සතිපුග්ගලසෙවනතා
තදධිමුත්තතාති. අහික්කන්තාදීසු හි සත්තසු
යානෙසු සතිසම්පජ්ඤ්ඤන,
හත්තනික්ඛිත්තකාකසදිසෙ
මුට්ඨස්සතිපුග්ගලෙ පරිච්ඡේදනෙන,
තිස්සදත්තත්ථෙරඅභයත්ථෙරාදිසදිසෙ
උපට්ඨිතස්සතිපුග්ගලෙ සෙවනෙන,
යානනිසජ්ජාදීසු සතිසමුට්ඨාපනත්ථං
නින්තපොඤ්ඤපබ්භාරචිත්තතාය ව
සතිසම්බොජ්ඣකඛිගො උජ්ජජ්ජති. එවං චතුහි

කාරණෙහි උප්පන්නස්ස පනස්ස
අරහත්තමග්ගෙන භාවනාපාරිපූරී හොති.

සත්ත ධම්මා ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣකඛිගස්ස
උප්පාදාය සංවත්තන්ති - පරිපූච්ඡකතා
චත්ථුච්චිසදකිරියා ඉන්ද්‍රියසමත්තපටිපාදනා
දුප්පඤ්ඤපුග්ගලපරිවජ්ජනා
පඤ්ඤචත්තපුග්ගලසෙවනා
ගම්හීරඤ්ඤාණචරියපච්චචෙක්ඛණා
තදධිමුත්තතාති. තත්ථ පරිපූච්ඡකතාති
බන්ධධාතුආයතනඉන්ද්‍රියබලබොජ්ඣකඛිගමග්
ගඛිගකුඛානඛිගසමථවිපස්සනානං
අත්ථසන්තිස්සිතපරිපූච්ඡාබහුලතා.

චත්ථුච්චිසදකිරියාති අජ්ඣකත්තිකබාහිරානං
චත්ථුනං විසදභාවකරණං. යදා නිස්ස
කෙසනබලොමානි දීඝානි හොන්ති, සරීරං වා
උස්සන්තදොසඤ්ඤවෙච සෙදමලමක්ඛිතඤ්ඤව,
තදා අජ්ඣකත්තිකචත්ථු අවිසදං හොති
අපරිසුද්ධං. යදා පන වීචරං ජිණ්ණං කිලිට්ඨං
දුග්ගන්ධං හොති, සෙනාසනං වා උක්ලාපං,
තදා බාහිරචත්ථු අවිසදං හොති අපරිසුද්ධං.
තස්මා කෙසාදිඡෙදනෙන
උද්ධංවිරෙචනඅධොවිරෙචනාදීහි

සරීරසල්ලභ්‍රකභාවකරණෙන

උච්ඡාදනනභාපනෙන ච අජ්ඣන්තිකචත්ථු
විසදං කාතබ්බං.

සුවිකම්මධොවනරජනපරිහණ්ඩකරණාදීහි
බාහිරචත්ථු විසදං කාතබ්බං. එතස්මිඤ්ඤි

අජ්ඣන්තිකබාහිරෙ චත්ථුමිහි අවිසදෙ
උජ්ජන්තෙසු චිත්තචෙතසිකෙසු ඤාණම්පි

අවිසදං අපරිසුද්ධං හොති අපරිසුද්ධානි
දීපකපල්ලකචට්ටිතෙලානි නිස්සාය

උජ්ජන්තදීපසිඛාය ඔභාසො විය. විසදෙ පන
අජ්ඣන්තිකබාහිරෙ චත්ථුමිහි උජ්ජන්තෙසු

චිත්තචෙතසිකෙසු ඤාණම්පි විසදං හොති
පරිසුද්ධානි දීපකපල්ලකචට්ටිතෙලානි

නිස්සාය උජ්ජන්තදීපසිඛාය ඔභාසො විය.
තෙන චුත්තං – “චත්ථුවිසදකිරියා

ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣකචගස්ස උජ්ජාදාය
සංචත්තති” ති.

ඉන්ද්‍රියසමත්තපට්ඨපාදනා නාම සද්ධාදීනං
ඉන්ද්‍රියානං සමභාවකරණං. සචෙ හිස්ස
සද්ධිත්තද්‍රියං බලවං හොති, ඉතරානි මත්ඤානි,
තතො වීරිසිත්තද්‍රියං පග්ගහකිච්චං, සතිත්තද්‍රියං
උපට්ඨානකිච්චං, සමාධිත්තද්‍රියං
අවික්ඛෙපකිච්චං, පඤ්ඤිත්තද්‍රියං දස්සනකිච්චං.

කාතුං න සක්කොති. තස්මා තං
ධම්මසභාවපච්චවෙක්ඛණෙන වා, යථා වා
මනසිකරොතො ඛලවං ජාතං, තථා
අමනසිකරණෙන භාපෙතඛිඛං.
චක්කලිත්ථෙරචත්ථු චෙත්ථ නිදස්සනං. සචෙ
පන වීරිසින්ද්‍රියං ඛලවං හොති, අථ නෙච
සද්ධින්ද්‍රියං අධිමොක්ඛකිච්චං කාතුං
සක්කොති, න ඉතරානි ඉතරකිච්චහෙදං.
තස්මා තං පස්සද්ධාදිභාවනාය භාපෙතඛිඛං.
තත්ථාපි සොණුත්ථෙරස්ස චත්ථු දස්සෙතඛිඛං.
ඵචං සෙසසුභි ඵකස්ස ඛලවභාවෙ සති
ඉතරෙසං අත්තනො කිච්චෙසු අසමත්ථතා
වෙදිතඛිඛා.

විසෙසතො පනෙත්ථ සද්ධාපඤ්ඤානං
සමාධිවීරියානඤ්ච සමතං පසංසන්ති.
ඛලවසද්ධො හි මන්දපඤ්ඤො මුඛප්පසන්තො
හොති, අචත්ථුස්මිං පසිදති. ඛලවපඤ්ඤො පන
මන්දසද්ධො කෙරාටිකපක්ඛං භජති,
හෙසජ්ජසමුට්ඨිතො විය රොගො අතෙකිච්චෙඡා
හොති. විත්තුප්පාදමත්තෙනෙච කුසලං
හොතීති අතිධාවිත්ථා දානාදීනි අකරොන්තො
නිරයෙ උප්පජ්ජති. උභින්නං සමතාය
චත්ථුස්මිංයෙච පසිදති. ඛලවසමාධිං පන

මන්දවීරියං සමාධිස්ස කොසජ්ජපක්ඛත්තා
කොසජ්ජං අභිභවති. බලවවීරියං මන්දසමාධිං
වීරියස්ස උද්ධච්චපක්ඛත්තා උද්ධච්චං
අභිභවති. සමාධි පන වීරියෙන සංයොජ්ජතො
කොසජ්ජෙ පතිතුං න ලහති, වීරියං සමාධිනා
සංයොජ්ජතං උද්ධච්චෙව පතිතුං න ලහති. තස්මා
තදුභයං සමං කාතබ්බං. උභයසමතාය හි
අජ්ජනා භොති.

අපි ච සමාධිකම්මිකස්ස බලවතීපි සද්ධා
වට්ටති. එවං සද්දහන්තො ඔකජ්ජෙත්තො
අජ්ජනං පාපුණ්ණස්සති. සමාධිපඤ්ඤාසු පන
සමාධිකම්මිකස්ස එකග්ගතා බලවතී වට්ටති.
එවඤ්ඤි සො අජ්ජනං පාපුණාති.
විපස්සනාකම්මිකස්ස පඤ්ඤා බලවතී වට්ටති.
එවඤ්ඤි සො ලක්ඛණපට්ඨෙධං පාපුණාති.
උභින්නං පන සමතායපි අජ්ජනා භොතියෙව.
සති පන සබ්බත්ථ බලවතී වට්ටති. සති හි
චිත්තං උද්ධච්චපක්ඛිකානං
සද්ධාවීරියපඤ්ඤානං වසෙන
උද්ධච්චපාතතො, කොසජ්ජපක්ඛිකෙන ච
සමාධිනා කොසජ්ජපාතතො රක්ඛති. තස්මා
සා ලොණධුපනං විය සබ්බබ්බාඤ්ජනෙසු,
සබ්බකම්මිකඅමච්චො විය ච

සබ්බරාජකීව්වෙසු සබ්බත්ථ ඉච්ඡිතබ්බා.
තෙනාහ ‘සති ව පන සබ්බත්ථිකා වුත්තා
හගවතා. කිං කාරණා? චිත්තඤ්ඤි
සතිපට්ඨසරණං, ආරක්ඛපච්චුපට්ඨානා ව සති,
න චිනා සතියා චිත්තස්ස පග්ගහනිග්ගහො
හොති’ ති.

දුප්පඤ්ඤපුග්ගලපරිවජ්ජනා නාම
බන්ධාදිහෙදෙ අනොගාල්භපඤ්ඤානං
දුම්මෙධපුග්ගලානං ආරකා පරිවජ්ජනං.
පඤ්ඤවත්තපුග්ගලසෙවනා නාම
සමපඤ්ඤාසලක්ඛණපරිග්ගාහිකාය

උදයබ්බයපඤ්ඤාය
සමන්තාගතපුග්ගලසෙවනා.
ගම්භීරඤාණවරියපච්චවෙක්ඛණා නාම
ගම්භීරෙසු බන්ධාදීසු පවත්තාය
ගම්භීරපඤ්ඤාය පහෙදපච්චවෙක්ඛණා.
තදධිමුත්තතා නාම යානනිසජ්ජාදීසු
ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣකිඤ්ඤසමුට්ඨාපනත්ථං.
නිත්තපොණපබ්භාරචිත්තතා. එවං
උප්පත්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
භාවනාපාරිපුරී හොති.

එකාදස ධම්මා වීරියසම්බොජ්ඣකඩඛගස්ස
උප්පාදාය සංවත්තන්ති –
අපායභයපච්චවෙක්ඛණුකා,
ආනිසංසදස්සාවිතා,
ගමනවීථිපච්චවෙක්ඛණුකා,
පිණ්ඩපාතාපවායනතා,
දායජ්ජමභක්තපච්චවෙක්ඛණුකා,
සත්ථුමභක්තපච්චවෙක්ඛණුකා,
ජාතිමභක්තපච්චවෙක්ඛණුකා,
සබ්බමචාරිමභක්තපච්චවෙක්ඛණුකා,
කුසිතපුග්ගලපරිවජ්ජනතා,
ආරද්ධවීරියපුග්ගලසෙවනතා, තදධිමුත්තතාති.

තත්ථ “නිරයෙසු
පඤ්චවිධබන්ධනකම්මකාරණතො පට්ඨාය
මහාදුක්ඛං අනුභවනකාලෙපි,
තිරච්ඡානයොනියං ජාලබ්පනකුමීනාදීහි
ගහිතකාලෙපි,
පාජනකණ්ටකාදිජ්ජහාරතුත්තස්ස පන
සකට්ඨනනාදිකාලෙපි, පෙත්තිවිසයෙ
අනෙකානිපි වස්සසහස්සානි එකං
බුද්ධත්තරම්පි බුජ්ජිපාසාහි ආතුරීභූතකාලෙපි,
කාලකඤ්චිකඅසුරෙසු
සට්ඨිහත්ථ අසිතිහත්ථජ්ජමාණෙන

අට්ඨවම්මක්තෙනොව අත්තභාවෙන
වාතාතපාදිදුක්ඛානුභවනකාලෙපි න සක්කා
වීරියසම්බොජ්ඣකං උප්පාදෙතුං. අයමෙව
තෙ භික්ඛු කාලො”ති එවං අපායභයං
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි වීරියසම්බොජ්ඣකං
උප්පජ්ජති.

“න සක්කා කුසිතෙන
නවලොකුත්තරධම්මං ලද්ධං,
ආරද්ධවීරියෙනොව සක්කා අයමානිසංසො
වීරියස්සා”ති එවං ආනිසංසදස්සාවිනොපි
උප්පජ්ජති. “සබ්බඛුද්ධ-පච්චකඛුද්ධ-
මහාසාවකෙහෙව ගතමග්ගො තෙ
ගන්තබ්බො. සො ච න සක්කා කුසිතෙන
ගන්තු”න්ති එවං ගමනවීථිං
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි උප්පජ්ජති.

“යෙ තං පිණ්ඩපාතාදීහි උපට්ඨහන්ති, ඉමෙ
තෙ මනුස්සා නොව ඤාතකා, න දාසකම්මකරා,
නාපි ‘තං නිස්සාය ජීවිස්සාමා’ති තෙ පණිකානි
පිණ්ඩපාතාදීනි දෙත්ති. අථ ඛො අත්තනො
කාරානං මහජ්ඵලතං පච්චාසිසමානා දෙත්ති.
සත්ථාරාපි “අයං ඉමෙ පච්චයෙ පරිභුඤ්ජිත්වා
කායදුළ්භිබ්බුලො සුඛං විහරිස්සති”ති න එවං

සම්පස්සතා තුය්හං පච්චයා අනුඤ්ඤාතා, අථ
 ඛො “අයං ඉමෙ පරිභුඤ්ජමානොව
 සමණධම්මං කත්වා වට්ටදුක්ඛතො
 මුච්චිස්සතී”ති තෙ පච්චයා අනුඤ්ඤාතා, සො
 දානි ත්වං කුසිතො විහරන්තො න තං පිණ්ඩං
 අපවායිස්සසි, ආරද්ධවීරියස්සෙව හි
 පිණ්ඩපාතාපවායනං නාම හොතී”ති එවං
 පිණ්ඩපාතාපවායනං පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි
 උප්පජ්ජති මහාමිත්තත්ථෙරස්ස විය.

ථෙරො කිර කස්සකලෙණෙ නාම පට්චසති.
 තස්සෙව ගොචරගාමෙ එකා මහාඋපාසිකා
 ථෙරං පුත්තං කත්වා පට්චගති. සා එකදිවසං
 අරඤ්ඤං ගච්ඡන්තී ධීතරං ආහ – “අම්ම,
 අසුකස්මිං යානෙ පුරාණතණ්ඩුලා, අසුකස්මිං
 බීරං, අසුකස්මිං සජ්ජි, අසුකස්මිං ඵාණිතං, තච
 භාතිකස්ස අයාමිත්තස්ස ආගතකාලෙ භත්තං
 පච්චිතා බීරසජ්ජිඵාණිතෙහි සද්ධිං දෙහි,
 ත්වඤ්ච භුඤ්ජෙජ්ජාසි, අහං පන හියොසා
 පක්කං පාරිවාසිකභත්තං කඤ්ජියෙන
 භුත්තාමහී”ති. “දිවා කිං භුඤ්ජිස්සසි,
 අම්මා”ති? “සාකපණ්ණං පක්ඛිපිත්වා
 කණතණ්ඩුලෙහි අම්බිලයාගුං පච්චිතා ධ්වපෙහි,
 අම්මා”ති.

ඔරො වීවරං පාරුපිත්වා පත්තං
නීහරන්තොව තං සද්දං සුත්වා අත්තානං ඔවදී
“මහාඋපාසිකා කිර කඤ්ජියෙන
පාරිවාසිකහත්තං භුඤ්ජිත්වා දිවාපි
කණුපණුණම්බිලයාගුං භුඤ්ජිස්සති, තුය්හං
අත්ථාය පන පුරාණතණ්ඩුලාදීනි ආචික්ඛති,
තං නිස්සාය ඛො පනොසා නොව ඛෙත්තං න
වත්ථුං න හත්තං න වත්ථං පච්චාසිසති,
නිස්සො පන සම්පත්තියො පත්ථයමානා දෙනි,
ත්ථං එනිස්සා තා සම්පත්තියො දාතුං
සක්ඛිස්සසි, න සක්ඛිස්සසිති, අයං ඛො පන
පිණ්ඩපාතො තයා සරාගෙන සදොසෙන
සමොගෙන න සක්කා ගණ්හිතු”න්ති පත්තං
ථවිකාය පක්ඛිපිත්වා ගණ්ඨිකං මුඤ්චිත්වා
නිචත්තිත්වා කස්සකලෙණමෙව ගන්ත්වා
පත්තං හෙට්ඨාමඤ්චෙව, වීවරං වීවරවංසෙ
යපෙත්වා “අරහත්තං අපාපුණිත්වා න
නික්ඛමිස්සාමි”ති වීරියං අධිට්ඨහිත්වා නිසීදී.
දීසරත්තං අජ්ජමත්තො භුත්වා නිචුත්ථහික්ඛු
විපස්සනං වඩ්ඪෙඨත්වා පුරෙහත්තමෙව
අරහත්තං පත්වා විකසමානමිව පදුමං
මහාඛීණාසවො සිතං කරොන්තොව නික්ඛමි.
ලෙණද්වාරෙ රුක්ඛමිහි අධිවත්ථා දෙවතා —

“නමො තෙ පුරිසාජඤ්ඤ, නමො තෙ
පුරිසුත්තම;
යස්ස තෙ ආසවා ඛිණා, දක්ඛිණෙයොසාසි
මාරිසා” ති. —

උදානං උදානෙත්වා “හත්තෙ, පිණ්ඩාය
පට්ටියානං තුම්භාදිසානං අරහත්තානං හික්ඛං
දත්වා මහල්ලකිත්ථියො දුක්ඛා
මුච්චිස්සන්තී” ති ආහ. ටෙරො උට්ඨහිත්වා
ද්වාරං විවරිත්වා කාලං ඔලොකෙන්තො
“පාතොයෙවා” ති ඤත්වා පත්තච්චරං ආදාය
ගාමං පාවිසි.

දාරිකාපි හත්තං සම්පාදෙත්වා “ඉදානි මෙ
භාතා ආගමිස්සති, ඉදානි ආගමිස්සති” ති
ද්වාරං ඔලොකයමානා නිසීදි. සා ටෙරෙ
සරද්වාරං සම්පත්තෙ පත්තං ගහෙත්වා
සප්පිඨාණිතයොජිතස්ස ඛිරපිණ්ඩපාතස්ස
පුරෙත්වා හත්ථෙ ධාපෙසි. ටෙරො “සුඛං
භොතු” ති අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි. සාපි
තං ඔලොකයමානාව අට්ඨාසි. ටෙරස්ස හි තදා
අතිවිය පරිසුද්ධො ඡව්වණ්ණො අභොසි,
විජ්ජසන්තානි ඉන්ද්‍රියානි, මුඛං ඛන්ධනා
මුත්තතාලපක්කං විය අතිවිය විරොචිත්ථ.

මහාඋපාසිකා අරඤ්ඤතො ආගන්ත්වා
“කිං, අම්ම, භාතීකො තෙ ආගතො” ති පුච්ඡී.
සා සබ්බං තං පචත්තීං ආරොචෙසී. උපාසිකා
“අජ්ජ මෙ පුත්තස්ස පබ්බජිතකීච්චං මත්ථකං
පත්ත” ත්ති ඤත්වා “අභිරමති තෙ, අම්ම,
භාතා බුද්ධසාසනෙ, න උක්කණ්ඨතී” ති ආහ.

“මහත්තං බො පනෙතං සත්ථුදායජ්ජං,
යදිදං සත්ත අරියධනානි නාම, තං න සක්කා
කුසිතෙන ගහෙතුං. යථා හි විජ්ජට්ඨන්තං
පුත්තං මාතාපිතරො ‘අයං අම්මාකං
අපුත්තො’ ති පරිබාහිරං කරොන්ති, සො තෙසං
අච්චයෙන දායජ්ජං න ලහති, එවං කුසිතොපි
ඉදං අරියධනදායජ්ජං න ලහති,
ආරද්ධවීරියොච ලහති” ති දායජ්ජමහත්තං
පච්චචෙක්ඛතොපි උජ්ජජ්ජති.

“මහා බො පන තෙ සත්ථා, සත්ථුතො හි
තෙ මාතුකුච්ඡස්මිං පට්ඨන්ධිග්ගහණකාලෙපි
අහිනික්ඛමනෙපි අහිසම්බොධියම්පි
ධම්මචක්කජ්ජචත්තන-යමකපාටිභාරිය-
දෙවොරොහන-ආයුසඬ්ඛාරවොස්සජ්ජනෙසුපි
පරිනිබ්බානකාලෙපි දසසහස්සිලොකධාතු
අකම්පිත්ථ. යුත්තං නු බො තෙ එවරුපස්ස

සත්ථු සාසනෙ පබ්බජිත්වා කුසිතෙන
හවිතු’න්ති එවං සත්ථුමහත්තං
පච්චචෙක්ඛතොපි උප්පජ්ජති.

“ජාතියාපි ත්වං ඉදානි න ලාමකජාතිකො,
අසම්භින්නාය මහාසම්මතපචේණියා
ආගතඛක්කාකරාජවංසෙ ජාතොසි,
සුද්ධොදනමහාරාජස්ස ච මහාමායාදෙවියා ච
නත්තා, රාහුලහද්දස්ස කතිට්ඨො, තයා නාම
එවරුපෙන ජිනපුත්තෙන හුත්වා න යුත්තං
කුසිතෙන විහරිතු’න්ති එවං ජාතිමහත්තං
පච්චචෙක්ඛතොපි උප්පජ්ජති.

“සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා චෙව අසීති
මහාසාවකා ච වීරියෙනෙව ලොකුත්තරධම්මං
පටිච්ඡ්ඤ්ඤා. ත්වං පන එතෙසං සබ්බමචාරීනං
මග්ගං පටිපජ්ජසි, න පටිපජ්ජසි”ති එවං
සබ්බමචාරිමහත්තං පච්චචෙක්ඛතොපි
උප්පජ්ජති.

කුච්ඡිං පුරෙත්වා ධීනඅජගරසදීසෙ
විස්සට්ඨකායිකචෙතසිකවීරියෙ කුසිතපුග්ගලෙ
පරිච්ඡ්ඤන්තස්සාපි, ආරද්ධවීරියෙ පහිතත්තෙ
පුග්ගලෙ සෙවන්තස්සාපි යානනිසජ්ජාදීසු
වීරියුප්පාදනත්ථං

නින්තපොණපබ්භාරවිත්තස්සාපි උප්පජ්ජති.
එවං උප්පන්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
භාවනාපාරිපූරී භොති.

එකාදස ධම්මා ජිනිසම්බොජ්ඣකඛිගස්ස
උප්පාදාය සංවත්තන්ති – බුද්ධානුස්සති
ධම්මො, සච්ඡො, සීලං, වාගො,
දෙවතානුස්සති, උපසමානුස්සති,
ලුබ්භුග්ගලපරිවජ්ජනතා,
සිනිද්ධපුග්ගලසෙවනතා,
පසාදනීයසුත්තන්තපච්චවෙක්ඛණතා,
තදධිමුත්තතාති.

බුද්ධගුණෙ අනුස්සරන්තස්සාපි හි යාව
උපවාරා සකලසරීරං එරමානො
ජිනිසම්බොජ්ඣකඛිගො උප්පජ්ජති,
ධම්මසච්ඡගුණෙ අනුස්සරන්තස්සාපි,
දීසරත්තං අඛණ්ඩං කත්වා රක්ඛිතං
චතුපාරිසුද්ධිසීලං පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි,
ගිහිනො දසසීලපඤ්චසීලානි
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි, දුබ්භික්ඛහයාදීසු
පණීතං භොජනං සබ්බමචාරීනං දත්වා “එවං
නාම අදම්භා” ති වාගං පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි,
ගිහිනොපි එවරූපෙ කාලෙ සීලවන්තානං

දිත්තදානං පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි, යෙනි
ගුණෙනි සමන්තාගතා දෙවත්තං පත්තා,
තථාරූපානං අත්තනි අත්ථිතං
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි, සමාපත්තියා
වික්ඛම්භිතා කිලෙසා සට්ඨිපි සත්තනිපි
වස්සානි න සමුදාවරන්තීති
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි,
වෙනියදස්සනබොධිදස්සනචරදස්සනෙසු
අසක්කච්චකිරියාය සංසුචිතලුඛනාවෙ බුද්ධාදීසු
පසාදසිනෙහාහාවෙන ගුණපිට්ඨරජසදිසෙ
ලුඛපුග්ගලෙ පරිවජ්ජෙන්තස්සාපි, බුද්ධාදීසු
පසාදබහුලෙ මුදුචිත්තෙ සිනිද්ධපුග්ගලෙ
සෙවන්තස්සාපි, රතනත්තයගුණපරිදීපකෙ
පසාදනීයෙ සුත්තන්තෙ
පච්චවෙක්ඛන්තස්සාපි, ධානනිසජ්ජාදීසු
පිතිඋජ්ජාදනත්ථං
නිත්තපොණපබ්භාරචිත්තස්සාපි උජ්ජජ්ජති.
ඵචං උජ්ජන්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
භාවනාපාරිපුරී භොති.

සත්ත ධම්මා පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣකභිගස්ස
උජ්ජාදාය සංවත්තන්ති –
පණීතභොජනසෙවනතා, උතුසුඛසෙවනතා,
ඉරියාපථසුඛසෙවනතා, මජ්ඣන්තපයොගතා,

සාරද්ධකායපුග්ගලපරිවජ්ජනතා,
පස්සද්ධකාය-පුග්ගලසෙවනතා,
තදධිමුත්තතාති.

පණිතඤ්ඨි සිනිද්ධං භොජනං
භුඤ්ජන්තස්සාපි, සිතුණ්භෙසු උතුසු යානාදීසු
ච ඉරියාපථෙසු සප්පායං උතුඤ්ච ඉරියාපථඤ්ච
සෙවන්තස්සාපි පස්සද්ධි උප්පජ්ජති. යො පන
මහාපුරිසජාතිකො
සබ්බඋතුඉරියාපථක්ඛමොච භොති, න තං
සන්ධායෙනං වුත්තං. යස්ස සභාගවිසභාගතා
අත්ථි, තස්සෙව විසභාගෙ උතුඉරියාපථෙ
වජ්ජෙත්වා සභාගෙ සෙවන්තස්ස උප්පජ්ජති.
මජ්ඣිමනිකායෙගො වුච්චති අත්තනො ච
පරස්ස ච කම්මස්සකතපච්චවෙක්ඛණා. ඉමිනා
මජ්ඣිමනිකායෙගො උප්පජ්ජති. යො
ලෙඬ්චුදණ්ඩාදීහි පරං විහෙය්‍යමානොච
විචරති, එවරූපං සාරද්ධකායපුග්ගලං
පරිවජ්ජෙත්තස්සාපි, සංයතපාදපාණිං
පස්සද්ධකායං පුග්ගලං සෙවන්තස්සාපි,
යානනිසජ්ජාදීසු පස්සද්ධිඋප්පාදනත්ථාය
නින්තපොණපබ්භාරවිත්තස්සාපි උප්පජ්ජති.
එවං උප්පන්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
භාවනාපාරිපුරි භොති.

දස ධම්මා සමාධිසම්බොජ්ඣක්ඛිගස්ස
උප්පාදාය සංවත්තන්ති – වත්ථුච්චසදකිරියතා,
ඉන්ද්‍රියසමත්තපට්ඨාදනතා, නිමිත්තකුසලතා,
සමයෙ චිත්තස්ස පග්ගණ්හනතා, සමයෙ
චිත්තස්ස නිග්ගණ්හනතා, සමයෙ
සම්පහංසනතා, සමයෙ අජ්ඣුපෙක්ඛනතා,
අසමාහිතපුග්ගලපරිවජ්ජනතා,
සමාහිතපුග්ගලපෙවනතා, තදධිමුත්තතාති.
තත්ථ වත්ථුච්චසදකිරියතා ච
ඉන්ද්‍රියසමත්තපට්ඨාදනතා ච චුත්තනයෙනෙව
වෙදිතබ්බා.

නිමිත්තකුසලතා නාම කසිණනිමිත්තස්ස
උග්ගහණකුසලතා. සමයෙ චිත්තස්ස
පග්ගණ්හනතාති යස්මිං සමයෙ
අතිසීලවීරියතාදීහි ලීනං චිත්තං හොති,
තස්මිං සමයෙ
ධම්මවිචයවීරියපීතිසම්බොජ්ඣක්ඛිගසමුට්ඨාප
නෙන තස්ස පග්ගණ්හනං. සමයෙ චිත්තස්ස
නිග්ගණ්හනතාති යස්මිං සමයෙ
අච්චාරද්ධවීරියතාදීහි උද්ධතං චිත්තං හොති,
තස්මිං සමයෙ
පස්සද්ධිසමාධිඋපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣක්ඛිගසමුට්ඨ

දාපනෙන තස්ස නිග්ගණ්හනං. සමයෙ
සම්පහංසනතාති යස්මිං සමයෙ චිත්තං
පඤ්ඤාපයොගමන්දතාය වා උපසමස්සුඛානං
විගමෙන වා නිරස්සාදං හොති, තස්මිං සමයෙ
අට්ඨසංවෙගවත්ථුපච්චවෙක්ඛණෙන
සංවෙජෙති. අට්ඨ සංවෙගවත්ථුනි නාම
ජාතිජරාඛ්‍යාධිමරණානි වත්තාරි, අපායදුක්ඛං
පඤ්චමං, අතීතෙ වට්ටමුලකං දුක්ඛං,
අනාගතෙ වට්ටමුලකං දුක්ඛං, පච්චුජ්ජන්තො
ආහාරපරියෙට්ඨිමුලකං දුක්ඛන්ති.
රතනත්තයගුණානුස්සරණෙන ච පසාදං
ජනෙති, අයං වුච්චති “සමයෙ
සම්පහංසනතා” ති.

සමයෙ අජ්ඣුපෙක්ඛනතා නාම යස්මිං
සමයෙ සම්මාපට්ඨන්තිං ආගම්ම අලීනං
අනුද්ධතං අනිරස්සාදං ආරම්මණෙ
සමජ්ජවත්තං සමථවීථිපට්ඨන්තං චිත්තං
හොති, තදාස්ස පග්ගහනිග්ගහසම්පහංසනෙසු
න ඛ්‍යාපාරං ආපජ්ජති සාරථී විය
සමජ්ජවත්තෙසු අස්සෙසු. අයං වුච්චති
“සමයෙ අජ්ඣුපෙක්ඛනතා” ති.
අසමාහිතපුග්ගලපරිවජ්ජනතා නාම උපචාරං

වා අප්පනං වා අප්පත්තානං
 වික්ඛිත්තවිත්තානං පුග්ගලානං ආරකා
 පරිවජ්ජනං. සමාහිතපුග්ගලසෙවනතා නාම
 උපවාරෙන වා අප්පනාය වා සමාහිතවිත්තානං
 සෙවනා භජනා පඨිරුපාසනා. තදධිමුත්තතා
 නාම යානනිසජ්ජාදීසු සමාධිඋප්පාදනත්ථමෙව
 නින්තපොණපබ්භාරවිත්තතා. එවඤ්ඤි
 පටිපජ්ජතො එස උප්පජ්ජති. එවං
 උප්පත්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
 භාවනාපාරිපුරී භොති.

පඤ්ච ධම්මා උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣකඛිගස්ස
 උප්පාදාය සංවත්තන්ති – සත්තමජ්ඣත්තතා,
 සඬබ්බාරමජ්ඣත්තතා,
 සත්තසඬබ්බාරකෙලායනපුග්ගලපරිවජ්ජනතා,
 සත්තසඬබ්බාරමජ්ඣත්තපුග්ගලසෙවනතා,
 තදධිමුත්තතාති. තත්ථ ද්විභාකාරෙහි
 සත්තමජ්ඣත්තතං සමුට්ඨාපෙනි – “ත්වං
 අත්තනොව කම්මෙන ආගන්ත්වා අත්තනොව
 කම්මෙන ගමිස්සසි, එසොපි අත්තනො
 කම්මෙන ආගන්ත්වා අත්තනොව කම්මෙන
 ගමිස්සති, ත්වං කං කෙලායසි” ති එවං
 කම්මස්සකතපච්චවෙක්ඛණෙන ච –
 “පරමත්ථතො සත්තොයෙව නත්ථී, සො ත්වං

කං කෙලායසී''ති එවං

නිස්සත්තපච්චවෙක්ඛණෙන ව.

ද්වීභෙවාකාරෙහි සඬ්ඛාරමජ්ඣත්තතං

සමුට්ඨාපෙනි - “ඉදං වීචරං අනුපුබ්බෙන
වණ්ණවිකාරතඤ්ඤවෙව ජිණ්ණභාවඤ්ඤව

උපගන්ත්වා පාදපුඤ්ඡනචොලකං හුත්වා
යට්ඨිකොට්ඨා ඡඩ්ඩනීයං භවිස්සති, සචෙ
පනස්ස සාමිකො භවෙයා, නායං එවං

විනස්සිතුං දදෙයා”ති එවං

අස්සාමිකභාවපච්චවෙක්ඛණෙන ව,

“අනද්ධනීයං ඉදං තාවකාලික”න්ති එවං

තාවකාලිකභාවපච්චවෙක්ඛණෙන ව. යථා ච
වීචරෙ, එවං පත්තාදීසුපි යොජනා කාතඛ්ඛා.

සත්තසඬ්ඛාරකෙලායනපුග්ගලපරිවජ්ජනතා
ති එත්ථ යො පුග්ගලො ගිහී වා අත්තනො
පුත්තධීතාදිකෙ, පබ්බජිතො වා අත්තනො
අන්තෙවාසිකසමානුපජ්ඣායකාදිකෙ මමායති,
සහත්ථාව නෙසං කෙසච්ඡෙදන-සුචිකම්ම-
වීචරධොවන-රජන-පත්තපචනාදීනි කරොති,
මුහුත්තම්පි අපස්සන්තො “අසුකො
සාමණෙරො කුහිං, අසුකො දහරො කුහි”න්ති
හත්තම්ගො විය ඉතො වීතො ච ආලොකෙති,
අඤ්ඤෙන කෙසච්ඡෙදනාදීනං අත්ථාය

“මුහුත්තං තාව අසුකං පෙසෙඨා” ති
යාවියමානොපි “අම්හෙපි තං අත්තනො
කම්මං න කාරෙම, තුම්හෙ නං ගහෙත්වා
කිලමෙස්සඨා” ති න දෙනි, අයං
සත්තකෙලායනො නාම. යො පන
වීචරපත්තථාලකකත්තරයට්ඨිආදීනි මමායති,
අඤ්ඤස්ස හත්ථෙත පරාමසිතුම්පි න දෙනි,
තාවකාලිකං යාවිතොපි “මයම්පි ඉමං
ධනායත්තා න පරිභුඤ්ජාම, තුම්හාකං කිං
දස්සාමා” ති වදෙනි, අයං සඨිබ්බාරකෙලායනො
නාම. යො පන තෙසු ද්වීසුපි වත්ථුසු
මජ්ඣන්තො උදාසිනො, අයං
සත්තසඨිබ්බාරමජ්ඣන්තො නාම. ඉති අයං
උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣන්තො ඵචරුපං
සත්තසඨිබ්බාරකෙලායනපුග්ගලං ආරකා
පරිවජ්ජෙත්තස්සාපි,
සත්තසඨිබ්බාරමජ්ඣන්තපුග්ගලං
සෙවත්තස්සාපි, යානනිසජ්ජාදීසු
තදුප්පාදනත්ථං
නිත්තපොඤ්ඤාපබ්බාරවිත්තස්සාපි උප්පජ්ජති.
ඵචං උප්පත්තස්ස පනස්ස අරහත්තමග්ගෙන
භාවනාපාරිපුරී භොති.

අසුහනිමිත්තන්ති උද්ධුමානකාදිහෙදා දස
 අසුහාරම්මණා ධම්මා.
 යොනියොමනසිකාරඛ්භුලීකාරොති එත්ථ පන
 යොනියොමනසිකාරො නාම
 උපායමනසිකාරො, පඨමනසිකාරො,
 උප්පාදකමනසිකාරො. අපිච ඡ ධම්මා
 කාමච්ඡන්දස්ස පහානාය සංචත්තන්ති –
 අසුහනිමිත්තස්ස උග්ගහො,
 අසුහභාවනානුයොගො, ඉන්ද්‍රියෙසු
 ගුත්තද්චාරතා, හොජනෙ මත්තඤ්ඤතා,
 කල්‍යාණමිත්තතා, සප්පායකථාති.

දසවිධඤ්ඤි අසුහනිමිත්තං
 උග්ගණ්හන්තස්සාපි කාමච්ඡන්දො පහීයති,
 භාවෙත්තස්සාපි, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්චාරස්සාපි,
 චතුත්තං පඤ්චත්තං ආලොපානං ඕකාසෙ
 සති උදකං පිචිත්වා යාපනසීලතාය හොජනෙ
 මත්තඤ්ඤනොපි. තෙනෙතං වුත්තං –

“චත්තාරො පඤ්ච ආලොපෙ, අභුත්වා
 උදකං පිචෙ;
 අලං ඵාසුචිහාරාය, පහිත්තස්ස
 හික්ඛුනො” ති. (ථෙරගා. 983);

අසුභකම්මිකතිස්සත්ථෙරසදීසෙ
අසුභභාවනාරතෙ කල්‍යාණමිත්තෙ
සෙවත්තස්සාපි කාමච්ඡන්දො පහීයති,
යානනිසජ්ජාදීසු දසඅසුභනිමිත්තාය-
සජ්ජායකථායපි පහීයති. තෙන චුත්තං “ඡ
ධම්මා කාමච්ඡන්දස්ස පහානාය
සංවත්තන්ති” ති. ඉමෙහි පන ඡහි ධම්මෙහි
පහීනස්ස කාමච්ඡන්දස්ස අරහත්තමග්ගෙන
ආයතිං අනුජ්ජාදො හොති.

මෙත්තා වෙතොවිමුත්තීති එත්ථ මෙත්තාති
චුත්තෙ අජ්ජනාපි උපවාරොපි වට්ටති,
වෙතොවිමුත්තීති අජ්ජනායෙව.
යොනියොමනසිකාරො චුත්තලක්ඛණොව.
අපිච ඡ ධම්මා බ්‍යාපාදස්ස පහානාය
සංවත්තන්ති – මෙත්තානිමිත්තස්ස උග්ගහො,
මෙත්තාභාවනානුයොගො,
කම්මස්සකතාපච්චවෙක්ඛණතා,
පටිසඬ්ඛානබ්‍රලතා, කල්‍යාණමිත්තතා,
සජ්ජායකථාති.

ඔදිස්සකඅනොදිස්සකදිසාඵරණානඤ්චි
අඤ්ඤතරවසෙන මෙත්තං
උග්ගණ්හත්තස්සාපි බ්‍යාපාදො පහීයති, තථා

ඔධිසොඅනොධිසොදිසාඵරණවසෙන මෙත්තං
භාවෙන්තස්සාපි. ‘‘ත්වං එතස්ස කුද්ධො කිං
කරිස්සසි? කිමස්ස සීලාදීනි නාසෙතුං
සක්ඛිස්සසි? නනු ත්වං අත්තනො කම්මෙන
ආගන්ත්වා අත්තනො කම්මෙනෙව ගමිස්සසි?
පරස්ස කුජ්ඣනං නාම

වීතච්චිකච්චිගාරතත්තඅයසලාකගුථාදීනි
ගහෙත්වා පරං පහරිතුකාමතාසදිසං හොති.
එසොපි තව කුද්ධො කිං කරිස්සති? කිං තෙ
සීලාදීනි විනාසෙතුං සක්ඛිස්සති? එස
අත්තනො කම්මෙන ආගන්ත්වා අත්තනො
කම්මෙනෙව ගමිස්සති?

අජ්ජට්ඨිජිතපහණකං විය පටිචාතං
ඛිත්තරජොමුට්ඨි විය ච එතස්සෙවෙස
කොධො මත්ථකෙ පතිස්සති’’ ති එවං
අත්තනො ච පරස්ස ච කම්මස්සකතං
පච්චවෙක්ඛතොපි, උභයකම්මස්සකතං
පච්චවෙක්ඛිත්වා පටිසච්චානෙ ඨිතස්සාපි,
අස්සගුත්තත්ථෙරසදිසෙ මෙත්තාභාවනාරතෙ
කල්යාණමිත්තෙ සෙවන්තස්සාපි ඛ්‍යාපාදො
පහීයති, ධානනිසජ්ජාදිසු
මෙත්තානිස්සිතසජ්ජායකථායපි පහීයති. තෙන
චුත්තං ‘‘ජ ධම්මා ඛ්‍යාපාදස්ස පහානාය

සංවත්තන්ති''ති. ඉමෙහි පන ඡහි ධම්මෙහි පහිනස්ස ඛ්‍යාපාදස්ස අනාගාමිමග්ගෙන ආයතිං අනුප්පාදො හොති.

අත්ථි හික්ඛවෙ අරතීතිආදි චුත්තත්ථමෙව. අපි ච ඡ ධම්මා ටීනමිද්ධස්ස පහානාය සංවත්තන්ති – අතිභොජනෙ නිමිත්තග්ගාහො, ඉරියාපථසම්පරිචත්තනකා, ආලොකසඤ්ඤාමනසිකාරො, අබ්භොකාසවාසො, කල්‍යාණමිත්තකා, සප්පායකථාති.

ආහරහත්ථකං, භුත්තවමිතකං, තත්‍රවට්ඨකං, අලංසාටකං, කාකමාසකභොජනං භුඤ්ජේත්වා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙ නිසිත්තස්ස හි සමණධම්මං කරොතො ටීනමිද්ධං මහාහත්ථි විය ඔත්ථරන්තං ආගච්ඡති, චතුපඤ්චආලොපඨකාසං පන ඨපෙත්වා පාතීයං පිටිත්වා යාපනසීලස්ස හික්ඛුතො තං න හොතීති ඵ්ඵං අතිභොජනෙ නිමිත්තං ගණහත්තස්සපි ටීනමිද්ධං පහීයති. යස්මිං ඉරියාපථෙ ටීනමිද්ධං ඔක්කමති, තතො අඤ්ඤං පරිචත්තෙන්තස්සාපි, රත්තිං චන්දාලොකදීපාලොකඋක්කාලොකෙ දිවා

සුරියාලෝකං මනසිකරොන්තස්සාපි,
අබ්භොකාසෙ වසන්තස්සාපි,
මහාකස්සපත්ථෙරසදියෙස පහීනථිනමිද්ධෙ
කල්‍යාණමිත්තෙ සෙවන්තස්සාපි ථිනමිද්ධං
පහීයති, ධානනිසජ්ජාදීසු
ධුතචිගනිස්සිතසජ්ජායකථායපි පහීයති. තෙන
චුත්තං ‘‘ඡ ධම්මා ථිනමිද්ධස්ස පහානාය
සංවත්තන්ති’’ති. ඉමෙහි පන ඡහි ධම්මෙහි
පහීනස්ස ථිනමිද්ධස්ස අරහත්තමග්ගෙන
ආයතිං අනුජ්ජාදො හොති.

අත්ථි හික්ඛවෙ චෙතසො චූපසමොතිආදීනි
චුත්තත්ථානෙව. අපිච ඡ ධම්මා
උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස පහානාය සංවත්තන්ති –
බහුස්සුතතා, පරිපුච්ඡකතා, විනයෙ
පකතඤ්ඤතා, චුද්ධසෙවිතතා,
කල්‍යාණමිත්තතා, සජ්ජායකථාති.

බාහුසච්චෙනපි හි එකං වා ද්වෙ වා තයො වා
චත්තාරො වා පඤ්ච වා නිකායෙ පාලිවසෙන
ච අත්ථවසෙන ච උග්ගණ්හන්තස්සාපි
උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීයති,
කජ්ජියාකජ්ජියපරිපුච්ඡාබහුලස්සාපි,
විනයපඤ්ඤත්තියං විණ්ණවසීභාවතාය

පකතඤ්ඤානොපි, වුද්ධෙ මහල්ලකත්ථෙරෙ
උපසඬකමන්තස්සාපි, උපාලිත්ථෙරසදිසෙ
විනයධරෙ කල්‍යාණමිත්තෙ සෙවන්තස්සාපි,
උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහීයති, ධානනිසජ්ජාදීසු
කජ්ජියාකජ්ජියනිස්සිතසජ්ජායකථායපි
පහීයති. තෙන වුත්තං “ඡ ධම්මා
උද්ධච්චකුක්කුච්චස්ස පහානාය
සංවත්තන්ති” ති. ඉමෙහි පන ඡහි ධම්මෙහි
පහීනෙ උද්ධච්චකුක්කුච්චෙ උද්ධච්චස්ස
අරහත්තමග්ගෙන, කුක්කුච්චස්ස
අනාගාමිමග්ගෙන ආයතිං අනුජ්ජාදො
හොතීති.

කුසලාකුසලා ධම්මාතිආදීනිපි
වුත්තත්ථානෙව. අපිච ඡ ධම්මා විචිකිච්ඡාය
පහානාය සංවත්තන්ති – බහුස්සුතතා,
පරිපුච්ඡකතා, විනයෙ පකතඤ්ඤාතා,
අධිමොක්ඛබ්‍රලතා, කල්‍යාණමිත්තතා,
සජ්ජායකථාති.

බාහුසච්චෙනපි හි එකං වා...පෙ.... පඤ්ච
වා නිකායෙ පාලිවසෙන ච අත්ථවසෙන ච
උග්ගණ්හන්තස්සාපි විචිකිච්ඡා පහීයති, තිණි
රතනානි ආරබ්හ පරිපුච්ඡාබ්‍රලස්සාපි, විනයෙ

විශ්ණුවසිභාවස්සාපි, තීසු රතනෙසු
ඔකප්පනියසද්ධාසච්ඛාතඅධිමොක්ඛභුලස්සා
පි, සද්ධාධිමුත්තෙ වක්කලිත්ථෙරසදිසෙ
කලායාණමිත්තෙ සෙවත්තස්සාපි විචිකිච්ඡා
පහීයති, ධානනිසප්පාදීසු තිණ්ණං රතනානං
ගුණනිස්සිතසප්පායකථායපි පහීයති. තෙන
චුත්තං ‘‘ඡ ධම්මා විචිකිච්ඡාය පහානාය
සංවත්තන්ති’’ති. ඉමෙහි පන ඡහි ධම්මෙහි
පහීනාය විචිකිච්ඡාය සොතාපත්තිමග්ගෙන
ආයතිං අනුප්පාදො හොති. ඉති භගවා ඉමස්මිං
සුත්තෙ දෙසනං තීහි භවෙහි නිවත්තෙත්වා
අරහත්තෙන කුටං ගණ්හි.
දෙසනාපරියොසානෙ පඤ්චසතා හික්ඛු
අරහත්තං පාපුණ්සු.

6. අසුභකම්මට්ඨානනිද්දෙසො

උද්ධුමානකාදිපදත්ථවණ්ණනා

102. කසිණානන්තරමුද්දිට්ඨෙසු පන
 උද්ධුමානකං, විනීලකං, විපුබ්බකං, විච්ඡිද්දකං,
 වික්ඛායිතකං, වික්ඛිත්තකං, හතවික්ඛිත්තකං,
 ලොහිතකං, පුළුවකං, අට්ඨිකන්ති දසසු
 අවිඤ්ඤාණකාසුහෙසු හස්තා විය වායුනා උද්ධං
 ජීවිතපරියාදානා යථානුක්කමං සමුග්ගතෙන
 සුනභාවෙන උද්ධුමානත්තා උද්ධුමානං,
 උද්ධුමානමෙව උද්ධුමානකං. පටික්කුලත්තා වා
 කුච්ඡිතං උද්ධුමානන්ති උද්ධුමානකං.
 තථාරූපස්ස ඡවසරීරස්සෙනං අධිවචනං.

විනීලං චූච්චති විපරිහිත්තනීලවණ්ණං,
 විනීලමෙව විනීලකං. පටික්කුලත්තා වා කුච්ඡිතං
 විනීලන්ති විනීලකං. මංසුස්සද්ට්ඨානෙසු
 රත්තවණ්ණස්ස පුබ්බසන්තිවයට්ඨානෙසු
 සෙතවණ්ණස්ස යෙභුයොන ච නීලවණ්ණස්ස
 නීලට්ඨානෙ නීලසාටකපාරුතස්සෙව
 ඡවසරීරස්සෙනමධිවචනං.

පරිහිත්තට්ඨානෙසු විස්සන්දමානං පුබ්බං
 විපුබ්බං, විපුබ්බමෙව විපුබ්බකං. පටික්කුලත්තා

වා කුච්ඡිතං විපුඛිබන්ති විපුඛිබකං. තථාරූපස්ස ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

විච්ඡිද්දං චුච්චති ද්විධා ඡන්දනෙන අපධාරිතං,
විච්ඡිද්දමෙව විච්ඡිද්දකං. පටික්කුලත්තා වා
කුච්ඡිතං විච්ඡිද්දන්ති විච්ඡිද්දකං. වෙමජ්ඣෙකධි
ඡන්තස්ස ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

ඉතො ච එත්තො ච විවිධාකාරෙන
සොණසිඬිගාලාදීහි බාදිතන්ති වික්ඛායිතං,
වික්ඛායිතමෙව වික්ඛායිතකං. පටික්කුලත්තා වා
කුච්ඡිතං වික්ඛායිතන්ති වික්ඛායිතකං.
තථාරූපස්ස ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

විවිධං බිත්තං වික්ඛිත්තං, වික්ඛිත්තමෙව
වික්ඛිත්තකං. පටික්කුලත්තා වා කුච්ඡිතං
වික්ඛිත්තන්ති වික්ඛිත්තකං. අඤ්ඤෙන හත්ථං
අඤ්ඤෙන පාදං අඤ්ඤෙන සිසන්ති ඵලං තතො
තතො බිත්තස්ස ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

හතඤ්ච තං පුරිමනයෙනෙව
වික්ඛිත්තකඤ්චාති හතවික්ඛිත්තකං.
කාකපදාකාරෙන අඬිගපච්චඬිගෙසු සත්ථෙන
හනිත්වා චුත්තනයෙන වික්ඛිත්තස්ස
ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

ලොහිතං කිරති වික්ඛිපති ඉතො විතො ච
පග්ගරතීති ලොහිතකං.

පග්ගරිතලොහිතමක්ඛිතස්ස
ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

පුළවා වුවචන්ති කිමයො, පුළවෙ කිරතීති
පුළවකං. කිමිපරිපුණ්ණස්ස
ඡවසරීරස්සෙතමධිවචනං.

අට්ඨියෙව අට්ඨිකං. පටික්කුලත්තා වා
කුච්ඡිතං අට්ඨිති අට්ඨිකං. අට්ඨිසඤ්චලිකායපි
එකට්ඨිකස්සපෙතමධිවචනං. ඉමානි ච පන
උද්ධුමාතකාදීනි නිස්සාය
උප්පන්තනිමිත්තානම්පි නිමිත්තෙසු
පටිඋද්ධජ්ඣානානම්පෙතානෙව නාමානි.

උද්ධුමාතකකම්මට්ඨිකං

103. තත්ථ උද්ධුමාතකසරීරෙ
උද්ධුමාතකනිමිත්තං උප්පාදෙත්වා
උද්ධුමාතකසඤ්චාතං ඤානං භාවෙතුකාමෙන
යොගිනා පඨවීකසිණෙ වුත්තනයෙනෙව
වුත්තප්පකාරං ආචරියං උපසඤ්චිකමිත්වා
කම්මට්ඨිකං උග්ගහෙතඛිඛං. තෙනස්ස
කම්මට්ඨිකං කථෙත්තෙන අසුභනිමිත්තත්ථාය
ගමනවිධානං, සමන්තා නිමිත්තුපලක්ඛණං,

එකාදසවිධෙන නිමිත්තග්ගාහො,
ගතාගතමග්ගපච්චවෙක්ඛණන්ති එවං.
අප්පනාවිධානපරියොසානං සබ්බං කථෙතබ්බං.
තෙනාපි සබ්බං සාධුකං උග්ගහෙත්වා පුබ්බෙ
චුත්තප්පකාරං සෙනාසනං උපගන්ත්වා
උද්ධුමාතකනිමිත්තං පරියෙසන්තෙන
විහාතබ්බං.

104. එවං විහරන්තෙන ච අසුකස්මිං නාම
ගාමද්වාරෙ චා අටවිමුඛෙ චා පන්ථෙ චා
පබ්බතපාදෙ චා රුක්ඛමුලෙ චා සුසානෙ චා
උද්ධුමාතකසරීරං නික්ඛිත්තන්ති කථෙත්තානං
චචනං සුත්වාපි න තාවදෙව අතිත්ථෙත
පක්ඛන්දන්තෙන විය ගන්තබ්බං. කස්මා? අසුභං
හි නාමෙතං වාළමිගාධිට්ඨිතමපි
අමනුස්සාධිට්ඨිතමපි හොති. තත්ථ ස
ජීවිතන්තරායොපි සියා. ගමනමග්ගො චා
පනෙත්ථ ගාමද්වාරෙන චා නහානතිත්ථෙත චා
කෙදාරකොටියා චා හොති. තත්ථ විසභාගරූපං
ආපාඨමාගච්ඡති, තදෙව චා සරීරං විසභාගං
හොති. පුරිසස්ස හි ඉත්ථිසරීරං ඉත්ථියා ච
පුරිසසරීරං විසභාගං, තදෙනං අධුනාමතං
සුභතොපි උපට්ඨාති, තෙනස්ස
බ්‍රහ්මචරියන්තරායොපි සියා. සචෙ පන “නයිදං

මාදිසස්ස භාරිය’’න්ති අත්තානං තක්කයති, එවං තක්කයමානෙන ගන්තබ්බං.

105. ගච්ඡන්තෙන ච සඬ්ඝත්ථෙරස්ස චා අඤ්ඤතරස්ස චා අභිඤ්ඤාතස්ස භික්ඛුනො කථෙත්වා ගන්තබ්බං. කස්මා? සචෙ භිස්ස සුසානෙ අමනුස්සසිහඛාග්ඝාදීනං රූපසද්දාදිඅනිට්ඨාරම්මණාභිභූතස්ස අඬ්ගපච්චඬ්ගානි චා පචෙධෙනති, භුත්තං චා න පරිසණ්ඨාති, අඤ්ඤො චා ආඛාධො භොති. අථස්ස සො විහාරෙ පත්තච්චරං සුරක්ඛිතං කරිස්සති. දහරෙ චා සාමණෙරෙ චා පභිණිත්වා තං භික්ඛුං පටිජග්ගිස්සති. අපිච සුසානං නාම නිරාසඬ්කට්ඨානන්ති මඤ්ඤමානා කතකම්මාපි අකතකම්මාපි චොරා සමොසරන්ති. තෙ මනුස්සෙහි අනුඛද්ධා භික්ඛුස්ස සමීපෙ භණ්ඩකං ඡඩ්චෙත්වාපි පලායන්ති. මනුස්සා “සභොඬ්ඝං චොරං අද්දසාමා’’ති භික්ඛුං ගහෙත්වා විහෙයෙත්ති. අථස්ස සො “මා ඉමං විහෙයිතිත්ථ, මමායං කථෙත්වා ඉමිනා නාම කම්මෙන ගතො’’ති තෙ මනුස්සෙ සඤ්ඤාපෙත්වා සොත්ථිභාවං කරිස්සති. අයං ආනිසංසො කථෙත්වා ගමනෙ. තස්මා චුත්තජ්ජකාරස්ස භික්ඛුනො කථෙත්වා අසුභනිමිත්තදස්සනෙ සඤ්ජාතාභිලාසෙන

යථානාම බත්තියො අභිසෙකට්ඨානං, යජමානො
යඤ්ඤසාලං, අධනො වා පන නිධිට්ඨානං
පීතියොමනස්සජාතො ගච්ඡති, එවං
පීතියොමනස්සං උප්පාදෙත්වා අට්ඨකථාසු
චුත්තෙන විධිනා ගන්තබ්බං. චුත්තඤ්ඤෙනං -

“උද්ධුමාතකං අසුහනිමිත්තං
උග්ගණ්හන්තො එකො අදුතියො ගච්ඡති
උපට්ඨිතාය සතියා අසම්මුට්ඨාය
අන්තොගතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අබහිගතෙන
මානසෙන ගතාගතමග්ගං
පච්චවෙක්ඛමානො. යස්මිං පදෙසෙ
උද්ධුමාතකං අසුහනිමිත්තං නික්ඛිත්තං
හොති, තස්මිං පදෙසෙ පාසාණං වා වම්මිකං
වා රුක්ඛං වා ගච්ඡං වා ලතං වා සනිමිත්තං
කරොති, සාරම්මණං කරොති. සනිමිත්තං
කත්වා සාරම්මණං කත්වා උද්ධුමාතකං
අසුහනිමිත්තං සභාවභාවතො උපලක්ඛෙති,
වණ්ණතොපි ලිඪිගතොපි සණ්ඨානතොපි
දිසතොපි ඔකාසතොපි පරිච්ඡෙදතොපි
සන්ධිතො විවරතො නින්නතො ඵලතො
සමන්තතො. සො තං නිමිත්තං සුග්ගහිතං
කරොති, සුපධාරිතං උපධාරෙති, සුවචත්ථිතං
චචත්ථපෙති. සො තං නිමිත්තං සුග්ගහිතං
කත්වා සුපධාරිතං උපධාරෙත්වා සුවචත්ථිතං

වචන්ථපෙත්වා එකො අදුතියො ගච්ඡති
උපට්ඨිතාය සතියා අසම්මුට්ඨාය
අන්තොගතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අබ්හිගතෙන
මානසෙන ගතාගතමග්ගං.

පච්චචෙක්ඛමානො. සො චඨකමන්තොපි
තබ්භාගියඤ්ඤෙව චඨකමං අධිට්ඨාති.
නිසීදන්තොපි තබ්භාගියඤ්ඤෙව ආසනං
පඤ්ඤපෙති.

“සමන්තා නිමිත්තූපලක්ඛණා කිමත්ථියා
කිමානිසංසාති? සමන්තා නිමිත්තූපලක්ඛණා
අසම්මොහත්ථා අසම්මොහානිසංසා.

එකාදසවිධෙන නිමිත්තග්ගාහො
කිමත්ථියො කිමානිසංසොති?

එකාදසවිධෙන නිමිත්තග්ගාහො
උපනිබන්ධනත්ථො

උපනිබන්ධනානිසංසො.

ගතාගතමග්ගපච්චචෙක්ඛණා කිමත්ථියා
කිමානිසංසාති?

ගතාගතමග්ගපච්චචෙක්ඛණා

විථිසම්පට්ඨපාදනත්ථා

විථිසම්පට්ඨපාදනානිසංසා.

“සො ආනිසංසදස්සාවී රතනසඤ්ඤී
හුත්වා විත්තිකාරං උපට්ඨපෙත්වා

සම්පියායමානො තස්මිං ආරම්මණෙ විත්තං
උපනිබන්ධති ‘අද්ධා ඉමාය පටිපදාය
ජරාමරණමිහා පරිමුච්චිස්සාමී’ති. සො
විච්චිවෙච කාමෙහි...පෙ.... පයමං ඤානං
උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්සාධිගතං හොති
රූපාවචරං පයමං ඤානං දිබ්බො ච විහාරො
භාවනාමයඤ්ච පුඤ්ඤකිරියවත්ථු’’න්ති.

106. තස්මා යො විත්තසඤ්ඤත්තත්ථාය
සිවථිකදස්සනං ගච්ඡති, සො සණ්ඨිං පහරිත්වා
ගණං සන්තිපාතෙත්වාපි ගච්ඡතු.
කම්මට්ඨානසීසෙන පන ගච්ඡන්තෙන එකකෙන
අදුතියෙන මූලකම්මට්ඨානං අවිස්සජ්ජෙත්වා තං
මනසිකරොන්තෙනෙව සුසානෙ
සොණාදිපරිස්සයවිනොදනත්ථං කත්තරදණ්ඩං
වා යට්ඨිං වා ගහෙත්වා, සුපට්ඨිත
භාවසම්පාදනෙන අසම්මුට්ඨිං සතිං කත්වා,
මනච්ඡට්ඨානඤ්ච ඉන්ද්‍රියානං
අන්තොගතභාවසම්පාදනතො අබ්භිගතමනෙන
හුත්වා ගන්තබ්බං.

විහාරතො නික්ඛමන්තෙනෙව අසුකදිසාය
අසුකද්වාරෙන නික්ඛන්තොමිහීති ද්වාරං
සල්ලක්ඛෙතබ්බං. තතො යෙන මග්ගෙන
ගච්ඡති, සො මග්ගො චවත්ථපෙතබ්බො, අයං

මග්ගො පාවිනදිසාහිමුඛො වා ගච්ඡති,
 පච්ඡිමඋත්තරදක්ඛිණදිසාහිමුඛො වා
 විදිසාහිමුඛොවාති. ඉමස්මිං පන යානො වාමනො
 ගච්ඡති, ඉමස්මිං යානො දක්ඛිණනො, ඉමස්මිං
 චස්ස යානො පාසාණො, ඉමස්මිං චම්මිකො,
 ඉමස්මිං රුක්ඛො, ඉමස්මිං ගච්ඡො, ඉමස්මිං
 ලතාති. ඵචං ගමනමග්ගං චචත්ථපෙත්තෙන
 නිමිත්තට්ඨානං ගන්තබ්බං. නො ච ඛො
 පට්ඨානං. පට්ඨානං ගච්ඡන්තස්ස හි
 කුණපගන්ධො සානං පහරිත්වා මත්ථලුඛිගං වා
 සඬ්ඛොහෙය්‍ය, ආහාරං වා ඡඬ්ඛාපෙය්‍ය,
 විජ්ජට්ඨාරං වා ඡනෙය්‍ය “ඊදිසං නාම
 කුණපට්ඨානං ආගතොමිහි” ති. තස්මා පට්ඨානං
 චජ්ජෙත්වා අනුචාතං ගන්තබ්බං. සචෙ
 අනුචාතමග්ගෙන න සක්කා හොති ගන්තුං,
 අන්තරා පබ්බතො වා පපාතො වා පාසාණො වා
 චති වා කණ්ටකට්ඨානං වා උදකං වා චික්ඛල්ලං
 වා හොති, චීවරකණ්ණෙන නාසං පිදහිත්වා
 ගන්තබ්බං. ඉදමස්ස ගමනචත්තං.

107. ඵචං ගතෙන පන න තාව අසුහනිමිත්තං
 ඔලොකෙතබ්බං. දිසා චචත්ථපෙතබ්බා. ඵකස්මිං
 හි දිසාහාගෙ ඨිතස්ස ආරම්මණඤ්ච න විභූතං
 හුත්වා බායති, චිත්තඤ්ච න කම්මනියං හොති.
 තස්මා තං චජ්ජෙත්වා යත්ථ ඨිතස්ස

ආරම්භණයට විභූතං හුත්වා බායති, විත්තයට
 කම්මනියං ගොති, තත්ථ යාතබ්බං.
 පටිච්චාසාදානං පහාතබ්බං. පටිච්චානෙ
 යිතස්ස හි කුණපගන්ධෙන උබ්බාද්දායස්ස විත්තං
 විධාමති. අනුචානෙ යිතස්ස සචෙ තත්ථ
 අධිවත්ථා අමනුස්සා ගොන්ති, තෙ කුජ්ඣිත්වා
 අනත්ථං කරොන්ති. තස්මා ඊසකං උක්කම්ම
 නාතිඅනුචානෙ යාතබ්බං. එවං තිට්ඨමානෙනාපි
 නාතිදුරෙ නාවචාසන්තෙ නානුපාදං නානුසීසං
 යාතබ්බං. අතිදුරෙ යිතස්ස හි ආරම්භණං අවිභූතං
 ගොති. අච්චාසන්තෙ භයමුප්පජ්ජති. අනුපාදං වා
 අනුසීසං වා යිතස්ස සබ්බං අසුභං සමං න
 පඤ්ඤායති. තස්මා නාතිදුරෙ නාවචාසන්තෙ
 ඔලොකෙන්තස්ස ඵාසුකට්ඨානෙ
 සරීරවෙමජ්ඣහාගෙ යාතබ්බං.

108. එවං යිතෙන “තස්මිං පදෙසෙ පාසාණං
 වා...පෙ.... ලතං වා සනිමිත්තං කරොති” ති
 එවං චුත්තාති සමන්තා නිමිත්තාති
 උපලක්ඛෙතබ්බාති. තත්ත්වං උපලක්ඛණවිධානං,
 සචෙ තස්ස නිමිත්තස්ස සමන්තා චක්ඛුපථෙ
 පාසාණො ගොති, සො “අයං පාසාණො උච්චො
 වා නීචො වා බුද්දකො වා මහන්තො වා තම්බො
 වා කාලො වා සෙතො වා දීසො වා
 පරිමණ්ඩලො වා” ති චචත්ථපෙතබ්බො. තතො

“ඉමස්මිං නාම ඔකාසෙ අයං පාසාණො ඉදං
අසුහනිමිත්තං, ඉදං අසුහනිමිත්තං අයං
පාසාණො” ති සල්ලක්ඛෙනබ්බං. සචෙ
චම්මිකො හොති, සොපි “උච්චො වා නීචො වා
බුද්දකො වා මහන්තො වා තම්බො වා කාලො
වා සෙතො වා දීසො වා පරිමණ්ඩලො වා” ති
චචත්ථපෙනබ්බො. තතො “ඉමස්මිං නාම
ඔකාසෙ අයං චම්මිකො ඉදං අසුහනිමිත්තං” ති
සල්ලක්ඛෙනබ්බං. සචෙ රුක්ඛො හොති, සොපි
“අස්සත්ථො වා නිග්‍රොධො වා කච්ඡකො වා
කපිතතො වා උච්චො වා නීචො වා බුද්දකො වා
මහන්තො වා තම්බො වා කාලො වා සෙතො
වා” ති චචත්ථපෙනබ්බො. තතො “ඉමස්මිං නාම
ඔකාසෙ අයං රුක්ඛො ඉදං අසුහනිමිත්තං” ති
සල්ලක්ඛෙනබ්බං. සචෙ ගච්ඡො හොති, සොපි
“සින්දිවා කරමන්දො වා කණචීරො වා
කුරණ්ඩකො වා උච්චො වා නීචො වා බුද්දකො
වා මහන්තො වා” ති චචත්ථපෙනබ්බො. තතො
“ඉමස්මිං නාම ඔකාසෙ අයං ගච්ඡො ඉදං
අසුහනිමිත්තං” ති සල්ලක්ඛෙනබ්බං. සචෙ
ලතා හොති, සොපි “ලාබු වා කුම්භණ්ඩී වා සාමා
වා කාලචල්ලී වා පුතිලතා වා” ති
චචත්ථපෙනබ්බො. තතො “ඉමස්මිං නාම

ඔකාසෙ අයං ලතා ඉදං අසුහනිමිත්තං, ඉදං
අසුහනිමිත්තං අයං ලතා' ති සල්ලක්ඛෙනබ්බං.

109. යං පන චුත්තං සනිමිත්තං කරොති
සාරම්මණං කරොතීති, තං ඉධෙව අන්තොගධං.
පුනප්පුනං චචත්ථපෙත්තො හි සනිමිත්තං
කරොති නාම. අයං පාසාණො ඉදං
අසුහනිමිත්තං, ඉදං අසුහනිමිත්තං අයං
පාසාණොති එවං ද්ද්වෙ ද්ද්වෙ සමාසෙත්වා
සමාසෙත්වා චචත්ථපෙත්තො සාරම්මණං
කරොති නාම.

එවං සනිමිත්තං සාරම්මණඤ්ච කත්වා පන
සභාවභාවතො චචත්ථපෙතීති චුත්තත්තා
ය්වාස්ස සභාවභාවො අනඤ්ඤසාධාරණො
අත්තනියො උද්ධුමාතකභාවො, තෙන
මනසිකාතබ්බං. චණ්ණං උද්ධුමාතකත්ති එවං
සභාවෙන සරසෙන චචත්ථපෙතබ්බත්ති
අත්ථො.

110. එවං චචත්ථපෙත්වා චණ්ණතොපි
ලිඛිගතොපි සණ්ඨානතොපි දිසතොපි
ඔකාසතොපි පරිච්ඡෙදතොපිති ඡබ්බිධෙන
නිමිත්තං ගහෙතබ්බං. කථං? තෙන හි යොගිනා
ඉදං සරීරං කාලස්ස වා ඔදාතස්ස වා

මච්චගුරච්ඡවිනො වාති වණ්ණකො
වචන්ථපෙතඛ්ඛං. ලිච්චගතො පන ඉත්ථිලිච්චගං වා
පුරිසලිච්චගං වාති අචචන්ථපෙත්වා පයමචයෙ වා
මජ්ඣිමවයෙ වා පච්ඡිමවයෙ වා යිතස්ස ඉදං
සරීරන්ති වචන්ථපෙතඛ්ඛං. සණ්ඨානකො
උද්ධුමාතකස්ස සණ්ඨානවසෙනෙව ඉදමස්ස
සීසසණ්ඨානං, ඉදං ගීවාසණ්ඨානං, ඉදං
හත්ථසණ්ඨානං, ඉදං උදරසණ්ඨානං, ඉදං
නාභිසණ්ඨානං, ඉදං කට්ඨසණ්ඨානං, ඉදං
උරුසණ්ඨානං, ඉදං ජඬ්ඨසණ්ඨානං, ඉදං
පාදසණ්ඨානන්ති වචන්ථපෙතඛ්ඛං. දීසකො පන
ඉමස්මිං සරීරෙ ද්වෙ දිසා නාභියා අධො
හෙට්ඨිමදිසා උද්ධං උපරිමදිසාති
වචන්ථපෙතඛ්ඛං. අථ වා අහං ඉමිස්සා දිසාය
යිතො අසුහනිමිත්තං ඉමිස්සාති
වචන්ථපෙතඛ්ඛං. ඔකාසකො පන ඉමස්මිං නාම
ඔකාසෙ හත්ථා, ඉමස්මිං පාදා, ඉමස්මිං සීසං,
ඉමස්මිං මජ්ඣිමකායො යිතොති
වචන්ථපෙතඛ්ඛං. අථ වා අහං ඉමස්මිං ඔකාසෙ
යිතො අසුහනිමිත්තං ඉමස්මිත්ති
වචන්ථපෙතඛ්ඛං. පරිච්ඡෙදකො ඉදං සරීරං
අධො පාදතලෙන උපරි කෙසමත්ථකෙන තිරියං
තචෙන පරිච්ඡන්තං, යථාපරිච්ඡන්තො ච යාතො
ද්වන්තිංසකුණපහරිතමෙවාති වචන්ථපෙතඛ්ඛං.

අථ වා අයමස්ස හත්ථපරිච්ඡෙදො, අයං
 පාදපරිච්ඡෙදො, අයං සීසපරිච්ඡෙදො, අයං
 මජ්ඣිමකායපරිච්ඡෙදොති වචන්ථපෙතඛ්ඛං.
 යත්තකං වා පන යානං ගණ්හති, තත්තකමෙව
 ඉදං ඊදිසං උද්ධුමාතකන්ති පරිච්ඡන්දිතඛ්ඛං.
 පුරිසස්ස පන ඉත්ථිසරීරං ඉත්ථියා වා පුරිසසරීරං
 න වට්ටති. විසභාගෙ සරීරෙ ආරම්මණං න
 උපට්ඨාති, විජ්ඣන්දනස්සෙව පච්චයො හොති.
 “උග්ගාටිතාපි හි ඉත්ථි පුරිසස්ස විත්තං
 පරියාදාය තිට්ඨති” ති (අ. නි. 5.55)
 මජ්ඣිමට්ඨකථායං චුත්තං. තස්මා
 සභාගසරීරෙයෙව ඵලං ඡබ්බිධෙන නිමිත්තං
 ගණ්හිතඛ්ඛං.

111. යො පන පුරිමඛුද්ධානං සන්තිකෙ
 ආසෙවිතකම්මට්ඨානො පරිහතධුතඛිගො
 පරිමද්දිතමහාභූතො පරිග්ගහිතසඛ්ඛාරො
 වචන්ථාපිතනාමරූපො උග්ගාටිතසත්තසඤ්ඤො
 කතසමණධම්මො වාසිතවාසනො
 භාවිතභාවනො සඛිජො ඤාණුත්තරො
 අප්පකිලෙසො කුලපුත්තො, තස්ස
 ඔලොකිතොලොකිතට්ඨානෙයෙව
 පටිභාගනිමිත්තං උපට්ඨාති. නො චෙ ඵලං
 උපට්ඨාති, අථෙවං ඡබ්බිධෙන නිමිත්තං
 ගණ්හතො උපට්ඨාති. යස්ස පන ඵලම්පි න

උපට්ඨානි, තෙන සන්ධිතො විචරතො
නිත්තතො ඵලතො සමත්තතොති පුනපි
පඤ්චවිධෙන නිමිත්තං ගහෙනඛ්ඛං.

112. තත්ථ සන්ධිතොති අසිතිසතසන්ධිතො.
උද්ධුමාතකෙ පන කථං අසිතිසතසන්ධියො
වචත්ථපෙස්සති. තස්මානෙන තයො
දක්ඛිණහත්ථසන්ධි, තයො වාමහත්ථසන්ධි,
තයො දක්ඛිණපාදසන්ධි, තයො වාමපාදසන්ධි,
ඵකො ගීවසන්ධි, ඵකො කට්ඨසන්ධිති ඵවං
චුද්දසමහාසන්ධිවසෙන සන්ධිතො
වචත්ථපෙතඛ්ඛං. විචරතොති විචරං නාම
හත්ථත්තරං පාදත්තරං උදරත්තරං
කණ්ණත්තරත්ති ඵවං විචරතො
වචත්ථපෙතඛ්ඛං. අක්ඛිනමිපි නිමිමිලිතභාවො
වා උමිමිලිතභාවො වා මුඛස්ස ඵ පිහිතභාවො වා
විවට්ඨාවො වා වචත්ථපෙතඛ්ඛො. නිත්තතොති
යං සරීරෙ නිත්තට්ඨානං අක්ඛිකූපො වා
අන්තොමුඛං වා ගලවාටකො වා, තං
වචත්ථපෙතඛ්ඛං. අථ වා අහං නිත්තෙ ධීතො
සරීරං උත්තතෙති වචත්ථපෙතඛ්ඛං. ඵලතොති
යං සරීරෙ උත්තතට්ඨානං ජණ්ණකං වා උරො
වා නලාටං වා, තං වචත්ථපෙතඛ්ඛං. අථ වා අහං
ඵලෙ ධීතො සරීරං නිත්තෙති වචත්ථපෙතඛ්ඛං.

සමන්තතොති සබ්බං සරීරං සමන්තතො
 වචන්ථපෙනබ්බං. සකලසරීරෙ ඤාණං
 වාරෙන්වා යං යානං විභූතං භුක්වා උපට්ඨාති,
 තත්ථ “උද්ධුමාතකං උද්ධුමාතක”න්ති චිත්තං
 ධ්වපෙනබ්බං. සචෙ ඵචමිපි න උපට්ඨාති,
 උදරපරියොසානං අතිරෙකං උද්ධුමාතකං
 භොති, තත්ථ “උද්ධුමාතකං උද්ධුමාතක”න්ති
 චිත්තං ධ්වපෙනබ්බං.

113. ඉදාති “සො තං නිමිත්තං සුග්ගහිතං
 කරොති” තිආදීසු අයං විනිච්ඡයකථා –

තෙන යොගිනා තස්මිං සරීරෙ
 යථාචුක්තනිමිත්තග්ගාභවසෙන සුච්ඡු නිමිත්තං
 ගණ්හිතබ්බං. සතිං සුපට්ඨිතං කත්වා
 ආවජ්ජිතබ්බං. ඵචං පුනඡ්පුනං කරොන්තෙන
 සාධුකං උපධාරෙතබ්බඤ්චෙව
 වචන්ථපෙනබ්බඤ්ච. සරීරතො නාතිදුරෙ
 නාව්වාසන්තෙ පදෙසෙ යිතෙන වා නිසින්තෙන
 වා වක්ඛුං උමිමීලෙත්වා ඔලොකෙත්වා නිමිත්තං
 ගණ්හිතබ්බං. “උද්ධුමාතකපට්ඨකුලං
 උද්ධුමාතකපට්ඨකුල”න්ති සතක්ඛත්තුං
 සහස්සක්ඛත්තුං උමිමීලෙත්වා ඔලොකෙතබ්බං,
 නිමිමීලෙත්වා ආවජ්ජිතබ්බං. ඵචං පුනඡ්පුනං
 කරොන්තස්ස උග්ගහනිමිත්තං සුග්ගහිතං

හොති. කදා සුග්ගහිතං හොති? යදා
උම්මිලෙන්වා ඔලොකෙන්තස්ස නිම්මිලෙන්වා
ආවජ්ජෙන්තස්ස ච එකසදිසං හුන්වා
ආපාඨමාගච්ඡති, තදා සුග්ගහිතං නාම හොති.

සො තං නිමිත්තං එවං සුග්ගහිතං කත්වා
සුපධාරිතං උපධාරෙන්වා සුවචත්ථිතං
චචත්ඨපෙත්වා සචෙ තත්ථෙච
භාවනාපරියොසානං පත්තුං න සක්කොති,
අථානෙන ආගමනකාලෙ චුත්තනයෙනෙච
එකකෙන අදුතියෙන තදෙච කම්මට්ඨානං
මනසිකරොත්තෙන සුපට්ඨිතං සතිං කත්වා
අත්තොගතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි අබ්හිගතෙන
මානසෙන අත්තනො සෙනාසනමෙච
ගන්තබ්බං.

සුසානා නික්ඛමන්තෙනෙච ච
ආගමනමග්ගො චචත්ඨපෙතබ්බො, යෙන
මග්ගෙන නික්ඛන්තොස්මි, අයං මග්ගො
පාඪිනදිසාහිමුඛො චා ගච්ඡති,
පච්ඡිමඋත්තරදක්ඛිණදිසාහිමුඛො චා ගච්ඡති,
විදිසාහිමුඛො චා ගච්ඡති. ඉමස්මිං පන යානෙ
වාමතො ගච්ඡති, ඉමස්මිං දක්ඛිණතො, ඉමස්මිං
චස්ස යානෙ පාසාණො, ඉමස්මිං චම්මිකො,
ඉමස්මිං රුක්ඛො, ඉමස්මිං ගච්ඡො, ඉමස්මිං.

ලකාති එවං ආගමනමග්ගං වචන්ථපෙත්වා
 ආගතෙන වච්ඤාමන්තෙනාපි තඛ්භාගියොව
 වච්ඤාමො අධිට්ඨාතඛ්ඛො,
 අසුභනිමිත්තදිසාහිමුඛෙ භූමිප්පදෙසෙ
 වච්ඤාමිතඛ්ඛන්ති අත්ථො. නිසීදන්තෙන
 ආසනම්පි තඛ්භාගියමෙව පඤ්ඤපෙතඛ්ඛං.
 සචෙ පන තස්සං දිසායං සොඛ්භො වා පපාතො
 වා රුක්ඛො වා වති වා කලලං වා භොති, න
 සක්කා තංදිසාහිමුඛෙ භූමිප්පදෙසෙ වච්ඤාමිතුං,
 ආසනම්පි අනොකාසත්තා න සක්කා
 පඤ්ඤපෙතුං. තං දිසං අනපලොකෙන්තෙනාපි
 ඔකාසානුරූපෙ යානෙ වච්ඤාමිතඛ්ඛඤ්චෙව
 නිසීදිතඛ්ඛඤ්ච. චිත්තං පන තංදිසාහිමුඛංයෙව
 කාතඛ්ඛං.

114. ඉදානි ‘සමන්තා නිමිත්තුපලක්ඛණා
 කිමත්ථියා’ තිආදිපඤ්ඤානං
 ‘අසම්මොහත්ථා’ තිආදිවිස්සජ්ජනෙ අයං
 අධිප්පායො. යස්ස හි අචෙලායං
 උද්ධුමාතකනිමිත්තට්ඨානං ගන්ත්වා සමන්තා
 නිමිත්තුපලක්ඛණං කත්වා නිමිත්තග්ගභණ්ඨං
 වක්ඛුං උමිථිලෙන්වා ඔලොකෙන්තස්සෙව තං
 මතසරීරං උට්ඨහිත්වා යීතං විය
 අජ්ඣොත්ථරමානං විය අනුඛන්ධමානං විය ව
 හුත්වා උපට්ඨාති, සො තං ඛිභවිජං.

හෙරවාරම්මණං දිස්වා වික්ඛිත්තවිත්තො
 උම්මත්තකො විය හොති, භයං ඡම්භිතත්තං
 ලොමහංසං පාපුණාති. පාලියං හි
 විහත්තඅට්ඨකිංසාරම්මණෙසු අඤ්ඤං එවරූපං
 හෙරවාරම්මණං නාම නත්ථි. ඉමස්මිං හි
 කම්මට්ඨානෙ ක්ඛානවිඛිතත්තකො නාම හොති.
 කස්මා? අතිහෙරවත්තා කම්මට්ඨානස්ස. තස්මා
 තෙන යොගිනා සන්ථම්භෙත්වා සතිං සුපට්ඨිතං
 කත්වා මතසරීරං උට්ඨන්තිවා අනුබන්ධනකං
 නාම නත්ථි. සචෙ හි සො “එතස්ස සමීපෙ
 යිතො පාසාණො වා ලතා වා ආගච්ඡෙය්‍ය,
 සරීරමිපි ආගච්ඡෙය්‍ය. යථා පන සො පාසාණො
 වා ලතා වා නාගච්ඡති, එවං සරීරමිපි නාගච්ඡති.
 අයං පන තුය්හං උපට්ඨානාකාරො සඤ්ඤපො
 සඤ්ඤාසම්භවො, කම්මට්ඨානං තෙ අජ්ජ
 උපට්ඨිතං, මා භාගි හික්ඛු”ති තාසං
 විනොදෙත්වා භාසං උජ්ජාදෙත්වා තස්මිං
 නිමිත්තෙ විත්තං සඤ්චරාපෙතබ්බං. එවං
 විසෙසමධිගච්ඡති. ඉදමෙතං සන්ධාය චුත්තං
 “සමන්තා නිමිත්තූපලක්ඛණා
 අසම්මොහත්ථා”ති.

එකාදසවිධෙන පන නිමිත්තග්ගාහං
 සම්පාදෙත්තො කම්මට්ඨානං උපනිබන්ධති.
 තස්ස හි චක්ඛුති උම්මීලෙත්වා

ඔලොකනපච්චයා උග්ගහනිමිත්තං උප්පජ්ජති.
තස්මිං මානසං වාරෙන්තස්ස පටිභාගනිමිත්තං
උප්පජ්ජති. තත්ථ මානසං වාරෙන්තො අප්පනං
පාපුණාති. අප්පනායං යත්වා විපස්සනං
වඩ්ඪෙත්තො අරහත්තං සච්ඡිකරොති. තෙන
චුත්තං “එකාදසවිධෙන නිමිත්තග්ගාහො
උපනිබන්ධනත්ථො” ති.

115. ගතාගතමග්ගපච්චවෙක්ඛණා
වීථිසම්පටිපාදනත්ථාති එත්ථ පන යා
ගතමග්ගස්ස ච ආගතමග්ගස්ස ච
පච්චවෙක්ඛණා චුත්තා, සා කම්මට්ඨානවීථියා
සම්පටිපාදනත්ථාති අත්ථො. සචෙ හි ඉමං
හික්ඛුං කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තං
අන්තරාමග්ගෙ කෙචි අජ්ජ, හන්තෙ, කතිමීති
දිවසං වා පුච්ඡන්ති, පඤ්භං වා පුච්ඡන්ති,
පටිසන්ථාරං වා කරොන්ති, අහං
කම්මට්ඨානිකොති තුණ්හීභූතෙන ගන්තුං න
වට්ටති. දිවසො කථෙතඛ්ඛො, පඤ්භො
විස්සජ්ජෙතඛ්ඛො. සචෙ න ජානාති, න ජානාමීති
චත්තඛ්ඛං. ධම්මිකො පටිසන්ථාරො කාතඛ්ඛො.
තස්සෙවං කරොන්තස්ස උග්ගහිතං
තරුණනිමිත්තං තස්සති. තස්මිං තස්සන්තෙපි
දිවසං පුට්ඨොන කථෙතඛ්ඛමෙව. පඤ්භං
අජානන්තෙන න ජානාමීති චත්තඛ්ඛං.

ජානන්තෙන එකදෙසෙන කථෙතූමිපි වට්ටති,
පටිසන්ථාරොපි කාතබ්බො. ආගන්තුකං පන
හික්ඛුං දිස්වා ආගන්තුකපටිසන්ථාරො
කාතබ්බොව. අවසෙසානිපි
වෙනියඬිගණුවත්තබොධියඬිගණුවත්තඋපොස
ථාගාරවත්තභොජනසාලාජන්තාසරආවරියුපජ්
ඤායආගන්තුකගමිකවත්තාදීනි සබ්බානි
බන්ධකවත්තානි පුරෙතබ්බානොව. තස්ස තානි
පුරන්තස්සාපි තං තරුණනිමිත්තං නස්සති, පුන
ගන්ත්වා නිමිත්තං ගණ්හිස්සාමිති
ගන්තුකාමස්සාපි අමනුස්සෙහි වා වාළමිගෙහි වා
අධිට්ඨිතත්තා සුසානමිපි ගන්තුං න සක්කා
භොති, නිමිත්තං වා අන්තරධායති. උද්ධුමාතකං
හි එකමෙව වා ද්වෙව වා දිවසෙ යත්වා
විනීලකාදිභාවං ගච්ඡති. සබ්බකම්මට්ඨානොසු
එතෙන සමං දුල්ලභං කම්මට්ඨානං නාම නත්ථි.
තස්මා එවං නට්ඨෙය නිමිත්තෙ තෙන හික්ඛුනා
රත්තිට්ඨානො වා දිවායානො වා නිසීදිත්වා අහං
ඉමිනා නාම ද්වාරෙන විහාරා නික්ඛමිත්වා
අසුකදිසාහිමුඛං මග්ගං පටිපජ්ජිත්වා අසුකස්මිං
නාම යානො වාමං ගණ්හි, අසුකස්මිං දක්ඛිණං.
තස්ස අසුකස්මිං යානො පාසාණො, අසුකස්මිං
වම්මිකරුක්ඛගච්ඡලතානමඤ්ඤතරං. සොහං
තෙන මග්ගෙන ගන්ත්වා අසුකස්මිං නාම යානො

අසුභං අද්දසං. තත්ථ අසුකදිසාහිමුඛො ධත්වා
 එවඤ්චෙවඤ්ච සමන්තා නිමිත්තානි
 සල්ලක්ඛේත්වා එවං අසුභනිමිත්තං
 උග්ගහෙත්වා අසුකදිසාය සුසානතො
 නික්ඛමිත්වා එවරූපෙන නාම මග්ගෙන
 ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොත්තො ආගන්ත්වා ඉධ
 නිසින්තොති එවං යාව පල්ලඬිකං ආභුජිත්වා
 නිසින්තට්ඨානං, තාව ගතාගතමග්ගො
 පච්චචෙක්ඛිතඛිඛො. තස්සෙවං පච්චචෙක්ඛිතො
 තං නිමිත්තං පාකටං හොති, පුරතො නික්ඛිත්තං
 විය උපට්ඨාති. කම්මට්ඨානං පුරිමාකාරෙනෙව
 වීථිං පටිපජ්ජති. තෙන චුත්තං
 “ගතාගතමග්ගපච්චචෙක්ඛිණා
 වීථිසම්පටිපාදනත්ථා” ති.

116. ඉදානි ආනිසංසදස්සාවී රතනසඤ්ඤී
 හුත්වා චිත්තීකාරං උපට්ඨපෙත්වා
 සම්පියායමානො තස්මිං ආරම්මණෙ චිත්තං
 උපනිබන්ධතීති එත්ථ උද්ධුමාතකපටික්කුලෙ
 මානසං වාරෙත්වා ඤානං නිබ්බත්තෙත්වා
 ඤානපදට්ඨානං විපස්සනං වඩ්ඪෙඨන්තො
 “අද්ධා ඉමාය පටිපදාය ජරාමරණමිහා
 පරිමුච්චිස්සාමී” ති එවං ආනිසංසදස්සාවිතා
 භවිතඛිඛං.

යථා පන දුග්ගතො පුරිසො මහග්ගං
මණ්ණිකං ලහිත්වා දුල්ලහං වත මෙ ලද්ධන්ති
තස්මිං රතනසඤ්ඤී හුත්වා ගාරවං ජනෙත්වා
විපුලෙන පෙමෙන සම්පියායමානො තං
රක්ඛෙය්‍ය, එවමෙව “දුල්ලහං මෙ ඉදං
කම්මට්ඨානං ලද්ධං දුග්ගතස්ස
මහග්ගමණ්ණිකනසදීසං.

චතුර්ධාතූකම්මට්ඨානිකො හි අත්තනො
චත්තාරො මහාභූතෙ පරිග්ගණ්හාති,
ආනාපානකම්මට්ඨානිකො අත්තනො
නාසිකවාතං පරිග්ගණ්හාති,
කසිණකම්මට්ඨානිකො කසිණං කත්වා යථාසුඛං
භාවෙති, එවං ඉතරානි කම්මට්ඨානානි සුලභානි.
‘ඉදං පන එකමෙව වා ද්වෙව වා දිවසෙ තිට්ඨති,
තනො පරං විතීලකාදිභාවං පාපුණාතී’ති නත්ථි
ඉතො දුල්ලහතර”න්ති තස්මිං රතනසඤ්ඤීනා
හුත්වා විත්තීකාරං උපට්ඨපෙත්වා
සම්පියායමානෙන තං නිමිත්තං රක්ඛිතබ්බං.

රත්තිට්ඨානෙ ව දිවායානෙ ව
“උද්ධුමාතකපට්ඨකුලං
උද්ධුමාතකපට්ඨකුල”න්ති තත්ථ පුනඡ්ඡනං
විත්තං උපනිබන්ධිතබ්බං. පුනඡ්ඡනං තං
නිමිත්තං ආවජ්ජිතබ්බං, මනසිකාතබ්බං.
තක්කාහතං විතක්කාහතං කාතබ්බං.

117. තස්සෙවං කරොතො පටිභාගනිමිත්තං
උප්පජ්ජති. තත්‍රිදං නිමිත්තද්වයස්ස
නානාකරණං, උග්ගහනිමිත්තං විරූපං ඛිභච්ඡං
හෙරවදස්සනං හුත්වා උපට්ඨාති.

පටිභාගනිමිත්තං පන යාවදත්ථං භුඤ්ජිත්වා
නිපන්තො ජූලඬිගපච්චඬිගපුරිසො විය. තස්ස
පටිභාගනිමිත්තපටිලාභසමකාලමෙව බහිද්ධා
කාමානං අමනසිකාරා වික්ඛම්භනවසෙන
කාමච්ඡන්දො පභීයති. අනුනයජ්ජහානෙනෙව
චස්ස ලොහිතජ්ජහානෙන පුබ්බො විය
බ්‍යාපාදොපි පභීයති. තථා ආරද්ධවීරියතාය
ථිනමිද්ධං,

අවිජ්ජපටිසාරකරසන්තධම්මානුයොගවසෙන
උද්ධච්චකුක්කුච්චං, අධිගතවිසෙසස්ස
පච්චක්ඛතාය පටිපත්තිදෙසකෙ සත්ථරි
පටිපත්තියං පටිපත්තිඵලෙ ච විවිකිච්ඡා පභීයතීති
පඤ්ච නීවරණානි පභීයන්ති. තස්මිඤ්ඤෙඤ්ච ච
නිමිත්තෙ චෙතසො අභිනිරොපනලක්ඛණො
විතක්කො, නිමිත්තානුමජ්ජනකිච්චං.

සාධයමානො විචාරො,
පටිලද්ධවිසෙසාධිගමපච්චයා ජීති, ජීතිමනස්ස
පස්සද්ධිසම්භවතො පස්සද්ධි, තන්නිමිත්තං
සුඛං, සුඛිතස්ස චිත්තසමාධිසම්භවතො
සුඛනිමිත්තා එකග්ගතා චාති ඤානඬිගානි

පාත්‍රභවත්ති. එවමස්ස පටමජ්ඣානපටිබ්බභූතං
උපචාරජ්ඣානමපි තඨිබ්බභූතං උපචාරජ්ඣානමපි
නිබ්බත්ති. ඉතො පරං යාව පටමජ්ඣානස්ස
අප්පනා වෙච වසිජ්ජත්ති ච, තාව සබ්බං
පථවිකසිණො චුත්තනායෙනෙච වෙදිතබ්බං.

විනීලකාදිකම්මට්ඨානානි

118. ඉතො පරෙසු පන විනීලකාදිසුපි යං තං
“උද්ධුමාතකං අසුහනිමිත්තං උග්ගණ්හන්තො
එකො අදුනියො ගච්ඡති උපට්ඨිතාය
සතියා” තිඤාදිනා නායෙන ගමනං ආදිං කත්වා
ලක්ඛණං චුත්තං, තං සබ්බං “විනීලකං
අසුහනිමිත්තං උග්ගණ්හන්තො, විපුබ්බකං
අසුහනිමිත්තං උග්ගණ්හන්තො” ති එවං තස්ස
තස්ස වසෙන තත්ථ තත්ථ උද්ධුමාතකපදමත්තං
පරිචන්තෙත්වා චුත්තනායෙනෙච
සවිනිච්ඡයාධිජ්ජායං වෙදිතබ්බං.

අයං පන විසෙසො – විනීලකෙ
“විනීලකපටික්කුලං විනීලකපටික්කුලං” ත්ති
මනසිකාරො පචන්තෙතබ්බො.

උග්ගහනිමිත්තඤ්චෙත්ථ කබරකබරවණ්ණං
හුත්වා උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං පන
උස්සදවසෙන උපට්ඨාති.

විප්‍රබ්බකෙ “විප්‍රබ්බකපටික්කුලං
විප්‍රබ්බකපටික්කුල”න්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතබ්බො. උග්ගහනිමිත්තං පනෙත්ථ
පග්ගරන්තමිව උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං
නිව්වලං සන්තිසිත්තං භුත්වා උපට්ඨාති.

විච්ඡේදකං යුද්ධමණ්ඩලෙ වා වොරාට්ඨියං වා
සුසානෙ වා යත්ථ රාජානො වොරෙ
ඡන්දාපෙත්ති. අරඤ්ඤෙ වා පන සිහඛාග්ගෙහි
ඡන්තපුරිසට්ඨානෙ ලබ්භති. තස්මා තථාරූපං
ධානං ගන්ත්වා සවෙ නානාදිසායං පතිතමිපි
එකාවජ්ජනෙන ආපාඨමාගච්ඡති ඉච්චෙනං
කුසලං. නො වෙ ආගච්ඡති, සයං හත්ථෙන න
පරාමසිතබ්බං. පරාමසන්තො හි විස්සාසං
ආපජ්ජති. තස්මා ආරාමිකෙන වා
සමණුද්දෙසෙන වා අඤ්ඤෙන වා කෙනචි
එකට්ඨානෙ කාරෙතබ්බං. අලහන්තෙන
කත්තරයට්ඨියා වා දණ්ඩකෙන වා
එකච්චුලන්තරං කත්වා උපනාමෙතබ්බං. එවං
උපනාමෙත්වා “විච්ඡේදකපටික්කුලං
විච්ඡේදකපටික්කුල”න්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතබ්බො. තත්ථ උග්ගහනිමිත්තං
මජ්ඣෙ ඡේදං විය උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං
පන පරිපුණ්ණං භුත්වා උපට්ඨාති.

වික්‍රායිතකෙ වික්‍රායිතකපටික්කුලං
වික්‍රායිතකපටික්කුලන්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතඛ්ඛො. උග්ගහනිමිත්තං පනෙත්ථ
තහිං තහිං බායිතසදිසමෙව උපට්ඨාති.
පටිභාගනිමිත්තං පරිපුණ්ණංව භුත්වා උපට්ඨාති.

වික්ඛිත්තකමපි විච්ඡද්දකෙ චුත්තනයෙනෙව
අභිගුලභිගුලන්තරං කාරෙත්වා වා කත්වා වා
“වික්ඛිත්තකපටික්කුලං
වික්ඛිත්තකපටික්කුල”න්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතඛ්ඛො. එත්ථ උග්ගහනිමිත්තං
පාකටන්තරං භුත්වා උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං
පන පරිපුණ්ණංව භුත්වා උපට්ඨාති.

හතවික්ඛිත්තකමපි විච්ඡද්දකෙ
චුත්තප්පකාරෙසුයෙව යානෙසු ලඛිහති. තස්මා
තත්ථ ගන්ත්වා චුත්තනයෙනෙව
අභිගුලභිගුලන්තරං කාරෙත්වා වා කත්වා වා
“හතවික්ඛිත්තකපටික්කුලං
හතවික්ඛිත්තකපටික්කුල”න්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතඛ්ඛො. උග්ගහනිමිත්තං පනෙත්ථ
පඤ්ඤායමානං පහාරමුඛං විය හොති.
පටිභාගනිමිත්තං පරිපුණ්ණමෙව භුත්වා
උපට්ඨාති.

ලොහිතකං යුද්ධමණ්ඩලාදීසු ලද්ධප්පහාරානං
හත්ථපාදාදීසු වා ඡන්තොසු
හිත්තගණ්ඩපීළකාදීනං වා මුඛතො
පග්ගරමානකාලෙ ලබ්හති. තස්මා තං දීස්වා
“ලොහිතකපටික්කුලං
ලොහිතකපටික්කුල”න්ති මනසිකාරො
පවත්තෙතඛිඛො. එත්ථ උග්ගහනිමිත්තං
වාතප්පහතා විය රත්තපටාකා වලමානාකාරං
උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං පන සන්තිසිත්තං
භුත්වා උපට්ඨාති.

පුළුවකං ද්වීහතීහව්වයෙන කුණපස්ස නවහි
වණුමුඛෙහි කිමිරාසිපග්ගරණකාලෙ හොති.
අපිච තං
සොණසිඬිගාලමනුස්සගොමහිංසහත්ථීඅස්සඅජග
රාදීනං සරීරප්පමාණමෙව භුත්වා සාලිහත්තරාසි
විය තිට්ඨති. තෙසු යත්ථ කත්ථවි
“පුළුවකපටික්කුලං පුළුවකපටික්කුල”න්ති
මනසිකාරො පවත්තෙතඛිඛො.
චූළපිණ්ඩපාතිකතිස්සත්ථෙරස්ස හි
කාළදීසවාපියා අන්තො හත්ථීකුණපෙ නිමිත්තං
උපට්ඨාසි. උග්ගහනිමිත්තං පනෙත්ථ වලමානං
විය උපට්ඨාති. පටිභාගනිමිත්තං
සාලිහත්තපිණ්ඩො විය සන්තිසිත්තං භුත්වා
උපට්ඨාති.

අට්ඨකං ‘‘සෙය්‍යථාපි පස්සෙය්‍ය සරීරං
 සිවථිකාය ඡඩ්ඞිතං අට්ඨසඞ්ඛලිකං
 සමංසලොහිතං නහාරුසම්බන්ධ’’න්තිආදිනා
 (ම. නි. 3.154) නයෙන නානප්පකාරතො
 චුත්තං. තත්ථ යත්ථ තං නික්ඛිත්තං හොති,
 තත්ථ පුරිමනයෙනෙව ගත්ත්වා සමන්තා
 පාසාණාදීනං වසෙන සනිමිත්තං සාරම්මණං
 කත්වා ඉදං අට්ඨකන්ති සභාවභාවතො
 උපලක්ඛෙත්වා වණ්ණාදිවසෙන
 එකාදසභාකාරෙහි නිමිත්තං උග්ගහෙතඛ්ඛං.

119. තං පන වණ්ණතො සෙතන්ති

ඔලොකෙන්තස්ස න උපට්ඨාති,

ඔදාතකසිණසම්භෙදො හොති. තස්මා

අට්ඨකන්ති පටික්කුලවසෙනෙව

ඔලොකෙතඛ්ඛං. ලිඞ්ගන්ති ඉධ හත්ථාදීනං

නාමං. තස්මා

හත්ථපාදසීසඋරඛාහුකට්ඨරුඡඩ්ඞිසානං වසෙන

ලිඞ්ගතො වචත්ථපෙතඛ්ඛං.

දීසරස්සවට්ටවතුරස්සබුද්දකමහන්තවසෙන පන

සණ්ඨානතො වචත්ථපෙතඛ්ඛං. දීසොකාසා

චුත්තනායා එව. තස්ස තස්ස අට්ඨිතො

පරියන්තවසෙන පරිච්ඡෙදතො වචත්ථපෙත්වා

යදෙවෙත්ථ පාකටං හුත්වා උපට්ඨාති, තං

ගහෙත්වා අප්පනා පාපුණ්ණිකම්බා. තස්ස තස්ස
 අට්ඨිතො නිත්තට්ඨානඵලට්ඨානවසෙන පන
 නිත්තතො ච ඵලතො ච වචත්ඵපෙතම්බං.
 පදෙසවසෙනාපි අහං නිත්තො යිතො, අට්ඨි
 ඵලෙ, අහං ඵලෙ, අට්ඨි නිත්තෙතිපි
 වචත්ඵපෙතම්බං. ද්විත්තං පන අට්ඨිකානං
 සට්ඨසට්ඨට්ඨානවසෙන සන්ධිතො
 වචත්ඵපෙතම්බං. අට්ඨිකානංයෙව
 අන්තරවසෙන විචරතො වචත්ඵපෙතම්බං.
 සම්බන්ධෙව පන ඤාණං වාරෙත්වා ඉමස්මිං
 යානෙ ඉදමට්ඨිති සමන්තතො වචත්ඵපෙතම්බං.
 එවම්පි නිමිත්තෙ අනුපට්ඨන්තො නලාට්ඨිමිහි
 විත්තං සණ්ඨපෙතම්බං.

120. යථා චෙත්ඵ, එවං ඉදං එකාදසවිධෙන
 නිමිත්තභ්ගහණං ඉතො පුරිමෙසු පුළුවකාදීසුපි
 යුජ්ජමානවසෙන සල්ලක්ඛෙතම්බං. ඉදඤ්ච පන
 කම්මට්ඨානං සකලායපි අට්ඨිකසච්චලිකාය
 එකස්මිම්පි අට්ඨිකෙ සම්පජ්ජති. තස්මා තෙසු
 යත්ඵකත්ඵවි එකාදසවිධෙන නිමිත්තං
 උග්ගහෙත්වා ‘‘අට්ඨිකපට්ඨකුලං
 අට්ඨිකපට්ඨකුල’’න්ති මනසිකාරො
 පවත්තෙතම්බො. ඉධ උග්ගහනිමිත්තම්පි
 පටිභාගනිමිත්තම්පි එකසද්දිසමෙව හොතීති

වුත්තං, තං එකස්මිං අට්ඨකො යුත්තං.
අට්ඨකසඬ්ඛලිකාය පන උග්ගහනිමිත්තෙ
පඤ්ඤායමානෙ විචරතා. පටිභාගනිමිත්තෙ
පරිපුණ්ණභාවො යුජ්ජති. එකට්ඨකෙපි ච
උග්ගහනිමිත්තෙන බ්‍රහ්මචේතන භයානකෙන
භවිතබ්බං. පටිභාගනිමිත්තෙන
පීතියොමනස්සජනකෙන, උපචාරාවහත්තා.

ඉමස්මිං හි ඔකාසෙ යං අට්ඨකථාසු වුත්තං, තං
ද්වාරං දත්වාච වුත්තං. තථා හි තත්ථ “චතුසු
බ්‍රහ්මවිභාරෙසු දසසු ච අසුභෙසු පටිභාගනිමිත්තං
නත්ථි. බ්‍රහ්මවිභාරෙසු හි සීමසම්භෙදොයෙව
නිමිත්තං. දසසු ච අසුභෙසු නිබ්බිකස්පං කත්වා
පටික්කුලභාවෙයෙව දිට්ඨෙ නිමිත්තං නාම
භොතී” ති වත්වාපි පුන අනන්තරමෙව “දුට්ඨං
ඉධ නිමිත්තං උග්ගහනිමිත්තං පටිභාගනිමිත්තං.
උග්ගහනිමිත්තං චිරුපං බ්‍රහ්මචේතන භයානකං
හුත්වා උපට්ඨාතී” තිආදි වුත්තං. තස්මා යං
විචාරෙත්වා අවොචුම්භ, ඉදමෙවෙත්ථ යුත්තං.

අපිච මහාතිස්සත්ථෙරස්ස
දත්තට්ඨිකමත්තාවලොකනෙන
සකලිත්ථිසරීරස්ස අට්ඨිසඬ්ඛසාතභාවෙන
උපට්ඨානාදීනි චෙත්ථ නිදස්සනාතීති.

ඉති අසුහානි සුහගුණො, දසසතලොචනො
චුතකිත්ති;
යානි අවොච දසබලො,
එකෙකජ්ඣානහෙතුතීති.

එවං තානි ච තෙසඤ්ච, භාවනානගමිමං
විදිත්වාන;
තෙස්වෙච අයං භියොයා, පකිණ්ණකකථාපි
විඤ්ඤෙයොයා.

පකිණ්ණකකථා

121. එතෙසු හි යත්ථ කත්ථවි

අධිගතජ්ඣානො සුවික්ඛම්හිතරාගත්තා
වීතරාගො විය නිල්ලොලුප්පචාරො භොති. එවං
සන්තෙපි ය්වායං අසුහප්පහෙදො චුත්තො, සො
සරීරසභාවප්පත්තිවසෙන ච
රාගවරිතහෙදවසෙන වාති වෙදිතබ්බො.
ඡවසරීරං හි පටික්කුලභාවං ආපජ්ජමානං
උද්ධුමාතකසභාවප්පත්තං වා සියා, විනීලකාදීනං
වා අඤ්ඤතරසභාවප්පත්තං. ඉති යාදිසං යාදිසං
සක්කා භොති ලද්ධුං, තාදිසෙ තාදිසෙ
උද්ධුමාතකපටික්කුලං විනීලකපටික්කුලත්ති
එවං නිමිත්තං ගණ්හිතබ්බමෙචාති
සරීරසභාවප්පත්තිවසෙන දසධා අසුහප්පහෙදො
චුත්තොති වෙදිතබ්බො.

විසෙසතො වෙත්ථ උද්ධමානකං
සරීරසණ්ඨානවිපත්තිප්පකාසනතො
සණ්ඨානරාගිනො සප්පායං. විනීලකං
ඡවිරාගවිපත්තිප්පකාසනතො
සරීරවණ්ණරාගිනො සප්පායං. විපුබ්බකං
කායවණ්ණපට්ඨධස්ස දුග්ගන්ධභාවස්ස
පකාසනතො මාලාගන්ධාදිවසෙන
සමුට්ඨාපිතසරීරගන්ධරාගිනො සප්පායං.
විච්ඡිද්දකං අන්තොසුඝරභාවප්පකාසනතො
සරීරෙ සනභාවරාගිනො සප්පායං. වික්ඛායිතකං
මංසුපවයසම්පත්තිවිනාසප්පකාසනතො ඵනාදීසු
සරීරප්පදෙසෙසු මංසුපවයරාගිනො සප්පායං.
වික්ඛිත්තකං අභිගපච්චඛිගානං
වික්ඛෙපප්පකාසනතො
අභිගපච්චඛිගලීලාරාගිනො සප්පායං.
හතවික්ඛිත්තකං
සරීරසඛ්ඛාතහෙදවිකාරප්පකාසනතො
සරීරසඛ්ඛාතසම්පත්තිරාගිනො සප්පායං.
ලොහිතකං
ලොහිතමක්ඛිතපට්ඨකුලභාවප්පකාසනතො
අලඛිකාරජනිතසොභරාගිනො සප්පායං.
පුළුවකං කායස්ස
අනෙකකිමීකුලසාධාරණභාවප්පකාසනතො
කායෙ මමත්තරාගිනො සප්පායං. අට්ඨිකං

සරීරට්ඨිනං පටික්කුලභාවජ්ජකාසනතො
දන්තසම්පත්තිරාගිතො සජ්ජායන්ති එවං
රාගවරිතහෙදවසෙනාපි දසධා අසුභජ්ජහෙදො
චුත්තොති වෙදිතබ්බො.

යස්මා පන දසවිධෙපි එතස්මිං අසුභ
සෙය්‍යථාපි නාම අපරිසණ්ඨිතජලාය
සීසසොතාය නදියා අරිත්තබලෙනෙව නාවා
තිට්ඨති, විනා අරිත්තෙන න සක්කා යපෙතො,
එවමෙව දුබ්බලත්තා ආරම්මණස්ස
විතක්කබලෙනෙව විත්තං එකග්ගං හුත්වා
තිට්ඨති, විනා විතක්කෙන න සක්කා යපෙතො,
තස්මා පයමජ්ඣානමෙවෙත්ථ හොති, න
දුතියාදීති.

පටික්කුලෙපි ච එතස්මිං ආරම්මණෙ “අද්ධා
ඉමාය පටිපදාය ජරාමරණමිහා
පරිමුච්චිස්සාමී” ති එවමානිසංසදස්සාවිතාය වෙච
නීවරණසන්තාපජ්ජහානෙන ච පිතිසොමනස්සං
උජ්ජජ්ජති, “බහුං දානි වෙතනං ලභිස්සාමී” ති
ආනිසංසදස්සාවිතො පුජ්ජච්චිචකස්ස
ගුථරාසිමිහි විය, උස්සන්තඛ්‍යාධිදුක්ඛස්ස
රොගිතො වමනවිරෙචනජ්ජවත්තියං විය ච.

122. දසවිධමිපි වෙතං අසුභං ලක්ඛණතො
එකමෙව හොති. දසවිධස්සාපි හෙතස්ස

අසුච්ඡුග්ගන්ධජෙගුච්ඡපටික්කුලභාවො ඵච
ලක්ඛණං. තදෙනං ඉමිනා ලක්ඛණෙන න
කෙවලං මතසරීරෙ, දන්තට්ඨිකදස්සාවිනො පන
වෙතියපබ්බතවාසිනො මහාතිස්සත්ථෙරස්ස විය,
හත්ථික්ඛන්ධගතං රාජානං ඔලොකෙන්තස්ස
සච්ඡරක්ඛිතත්ථෙරුපට්ඨාකසාමණෙරස්ස විය ච
ජීවමානකසරීරෙපි උපට්ඨාති. යථෙච හි
මතසරීරං, ඵචං ජීවමානකමිපි අසුභමෙච.
අසුභලක්ඛණං පනෙත්ථ ආගන්තුකෙන
අලඬිකාරෙන පටිච්ඡන්තත්තා න පඤ්ඤායති.
පකතියා පන ඉදං සරීරං නාම

අතිරෙකතිසතඅට්ඨිකසමුස්සයං

අසිතිසතසන්ධිසඬිසට්ඨං

නචන්භාරුසතනිඛන්ධනං

නචමංසපෙසිසතානුලිත්තං

අල්ලචම්මපරියොනද්ධං ඡවියා පටිච්ඡන්තං

ජ්ද්දාවජ්ද්දං මෙදකථාලිකා විය

නිච්චුග්ගසරිතපග්ගසරිතං කම්මසඬිසනිසෙවිතං

රොගානං ආයතනං දුක්ඛධම්මානං චත්ථු
පරිහින්තපුරාණගණ්ඨො විය නචහි චණුමුඛෙහි
සතතවිස්සන්දනං. යස්ස උභොහි අක්ඛිහි

අක්ඛිගුථකො පග්ගසරති, කණ්ණඛිලෙහි

කණ්ණගුථකො, නාසාපුට්ඨෙහි සිඬිසාණිකා,

මුඛතො ආහාරපිත්තසෙම්භරුධිරානි,

අධොද්වාරෙහි උච්චාරපස්සාවා, නවනවුතියා
ලොමකූපසහස්සෙහි අසුච්චෙසදයුසො පග්ගරති.
නීලමක්ඛිකාදයො සම්පරිවාරෙත්ති. යං
දන්තකට්ඨමුඛධොවනසීසමක්ඛනනහානනිවාස
නපාරුපනාදීහි අප්පට්ඨග්ගිත්වා යථාජාතොව
ඵරුසච්ඡපකිණ්ණකෙසො භුත්වා ගාමෙන ගාමං
විවරන්තො රාජාපි පුප්ඵඡඩ්ඛකචණ්ඩාලාදීසු
අඤ්ඤතරොපි සමසරීරපට්ඨකුලකාය
නිබ්බිසෙසො හොති, ඵචං

අසුච්චදුග්ගන්ධජෙගුච්ඡපට්ඨකුලකාය රඤ්ඤො
වා චණ්ඩාලස්ස වා සරීරෙ වෙමත්තං නාම
නත්ථි. දන්තකට්ඨමුඛධොවනාදීහි පනෙත්ථ
දන්තමලාදීහි පමජ්ජිත්වා නානාවත්ථෙහි
හිරිකොපිනං පට්ඨිජාදෙත්වා නානාවණ්ණෙන
සුරහිච්චෙපනෙන විලිම්පිත්වා පුප්ඵාහරණාදීහි
අලඬිකරිත්වා “අහං මම”න්ති
ගහෙනබ්බාකාරජ්ජත්තං කරොත්ති. තතො
ඉමිනා ආගන්තුකෙන අලඬිකාරෙන
පට්ඨිජන්තත්තා තදස්ස යාථාවසරසං
අසුභලක්ඛණං අසඤ්ජානන්තා පුරිසා ඉත්ථීසු,
ඉත්ථීයො ච පුරිසෙසු රතිං කරොත්ති.
පරමත්ථතො පනෙත්ථ
රජ්ජිතබ්බකයුත්තට්ඨානං නාම අණුමත්තම්පි
නත්ථි. තථා හි

කෙසලොමනබදන්තබෙලසිඬසාණිකඋච්චාරපස්
සාවාදීසු එකකොට්ඨාසමිපි සරීරතො බහි පතිතං
සත්තා හත්ථෙත ඡුපිතුමිපි න ඉච්ඡන්ති,
අට්ඨියන්ති හරායන්ති ජිගුච්ඡන්ති. යං යං
පනෙත්ථ අවසෙසං හොති, තං තං එවං
පටික්කුලමිපි සමානං
අවිජ්ජන්ධකාරපරියොනද්ධා
අත්තසිනෙහරාගරත්තා “ඉට්ඨං කන්තං නිච්චං
සුඛං අත්තා”ති ගණ්හන්ති. තෙ එවං ගණ්හන්තා
අට්ඨියං කිංසුකරුක්ඛං දිස්වා රුක්ඛතො
අපතිතපුජ්ඵං “අයං මංසපෙසි”ති
විහඤ්ඤමානෙන ජරසිඬිගාලෙන සමානතං
ආපජ්ජන්ති. තස්මා –

යථාපි පුජ්ඵිතං දිස්වා, සිඬිගාලො කිංසුකං
චනෙ;
මංසරුක්ඛො මයා ලද්ධො, ඉති ගන්ත්වාන
වෙගසා.

පතිතං පතිතං පුජ්ඵං, ඩංසිත්වා
අතිලොලුපො;
නයිදං මංසං අදුං මංසං, යං රුක්ඛස්මිත්ති
ගණ්හති.

කොට්ඨාසං පතිතංයෙව, අසුහන්ති තථා
චුඛො;

අග්ගභෙත්වාන ගණ්භෙයා, සරීරට්ඨමිපි
නං තථා.

ඉමඤ්ඤි සුභතො කායං, ගභෙත්වා තත්ථ
මුච්ඡිතා;
බාලා කරොන්තා පාපානි, දුක්ඛා න
පරිමුච්චරෙ.

තස්මා පස්සෙයා මෙධාවී, ජීවතො වා
මතස්ස වා;
සභාවං පුතිකායස්ස, සුභභාවෙන වජ්ජිතං.

චුත්තඤ්ඤෙනං -

දුග්ගන්ධො අසුචි කායො, කුණුපො
උක්කරුපමො;
නින්දිතො චක්ඛුභුතෙහි, කායො
බාලාහිනන්දිතො.

අල්ලවම්මපට්ච්ඡන්තො, නවද්වාරො
මභාවණො;
සමන්තතො පග්ගරති, අසුචි පුතිගන්ධියො.

සචෙ ඉමස්ස කායස්ස, අන්තො බාහිරකො
සියා;
දණ්ඩං නුන ගභෙත්වාන, කාකෙ සොණෙ
නිවාරයෙති.

තස්මා දබ්බජාතිකෙන භික්ඛුනා ජීවමානසරීරං
වා භොතු

මතසරීරං වා යත්ථ යත්ථ අසුභාකාරො
පඤ්ඤායති, තත්ථ තත්ථෙව නිමිත්තං ගහෙත්වා
කම්මට්ඨානං අප්පනං පාපෙතබ්බන්ති.

ඉති සාධුජනපාමොජ්ජත්ථාය කතෙ
විසුද්ධිමග්ගෙ

සමාධිභාවනාධිකාරෙ

අසුභකම්මට්ඨානනිද්දෙසො නාම

ජට්ඨො පරිච්ඡෙදො.

අසුභකථා - අත්ථසාලිතී

263. ඉදානි රාගචරිතසත්තානං එකන්තහිතං
නානාරම්මණෙසු එකෙකඡ්ඤානවසෙනෙව
පවත්තමානං රූපාවචරකුසලං දස්සෙතුං පුන
කතමෙ ධම්මා කුසලාතිආදී ආරද්ධං.

තත්ථ උද්ධුමාතකසඤ්ඤාසහගතන්තිආදීසු,
භස්තා වීය වායුනා, උද්ධං ජීවිතපරියාදානා
යථානුක්කමං සමුග්ගතෙන සුනභාවෙන
ධුමාතත්තා උද්ධුමාතං. උද්ධුමාතමෙව
උද්ධුමාතකං. පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං
උද්ධුමාතන්ති උද්ධුමාතකං. තථාරූපස්ස
ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. විනීලං වුච්චති
විපරිහින්නනීලවණ්ණං. විනීලමෙව විනීලකං.
පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං විනීලන්ති විනීලකං.
මංසුස්සදට්ඨානෙසු රත්තවණ්ණස්ස,
පුඛ්ඛසන්තිවයට්ඨානෙසු සෙතවණ්ණස්ස,
යෙභුයොන ව නීලවණ්ණස්ස, නීලට්ඨානෙ
නීලසාටකපාරුතස්සෙව ඡවසරීරස්සෙතං
අධිවචනං. පරිහින්නට්ඨානෙසු විස්සන්දමානං
පුඛ්ඛං විපුඛ්ඛං. විපුඛ්ඛමෙව විපුඛ්ඛකං.
පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං විපුඛ්ඛන්ති විපුඛ්ඛකං.
තථාරූපස්ස ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. විච්ඡිද්දං
වුච්චති ද්විධා ඡින්නෙන අපධාරිතං,

විච්ඡිද්දමෙව විච්ඡිද්දකං. පටිකුලත්තා වා
කුච්ඡිතං විච්ඡිද්දන්ති විච්ඡිද්දකං. වෙමජ්ඣෙකං
ඡන්තස්ස ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. ඉතො ච
එත්තො ච විවිධාකාරෙන සොණසිඨිගාලාදීහි
බායිතං වික්බායිතං. වික්බායිතමෙව
වික්බායිතකං. පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං
වික්බායිතන්ති වික්බායිතකං. තථාරූපස්ස
ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. විවිධා බිත්තං
වික්බිත්තං. වික්බිත්තමෙව වික්බිත්තකං.
පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං වික්බිත්තන්ති
වික්බිත්තකං. ‘අඤ්ඤෙන හත්ථං අඤ්ඤෙන
පාදං අඤ්ඤෙන සීස’න්ති එවං තතො තතො
බිත්තස්ස ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. හතඤ්ච
තං පුරිමනයෙනෙව වික්බිත්තකඤ්චාති
හතවික්බිත්තකං. කාකපදාකාරෙන
අභිගපච්චඨිගෙසු සත්ථෙත හනිත්වා
චුත්තනයෙන වික්බිත්තකස්ස ඡවසරීරස්සෙතං
අධිවචනං. ලොහිතං කිරති, වික්බිපති, ඉතො
විතො ච පග්ගරතීති ලොහිතකං.
පග්ගරිතලොහිතමක්බිතස්ස ඡවසරීරස්සෙතං
අධිවචනං. පුලවා චුච්චන්ති කිමයො. පුලචෙ
විකිරතීති පුලචකං. කිම්පරිපුණ්ණස්ස
ඡවසරීරස්සෙතං අධිවචනං. අට්ඨියෙව අට්ඨිකං.
පටිකුලත්තා වා කුච්ඡිතං අට්ඨිති අට්ඨිකං.

අට්ඨකච්චලිකායපි එකට්ඨකස්සපි එතං
අධිවචනං. ඉමානි ච පන උද්ධමාතකාදීනි
නිස්සාය උප්පන්නනිමිත්තානම්පි නිමිත්තෙසු
පටිලද්ධජ්ඣානානම්පි එතානෙව නාමානි.

තත්ථ උද්ධමාතකනිමිත්තෙ අප්පනාවසෙන
උප්පන්නා සඤ්ඤා උද්ධමාතකසඤ්ඤා. තාය
උද්ධමාතකසඤ්ඤාය සම්පයොගට්ඨෙන
සහගතං උද්ධමාතකසඤ්ඤාසහගතං.

විනීලකසඤ්ඤාසහගතාදීසුපි එසෙව නයො. යං
පනෙත්ථ භාවනාවිධානං චත්තබ්බං භවෙය්‍ය, තං
සබ්බාකාරෙන විසුද්ධිමග්ගෙ (විසුද්ධි. 1.103
ආදයො) චුත්තමෙව. අවසෙසා පාලිවණ්ණනා
හෙට්ඨා චුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බා.

කෙවලඤ්ඤි ඉධ, චතුත්ථජ්ඣානාවසෙන
උපෙක්ඛාබ්බන්මවිහාරෙ විය, පඨමජ්ඣානාවසෙන
එකෙකස්මිං පඤ්චවීසති එකකා හොන්ති.

අසුභාරම්මණස්ස ච අවච්චනීයත්තා, පරිත්තෙ
උද්ධමාතකට්ඨානෙ උප්පන්නනිමිත්තාරම්මණං
පරිත්තාරම්මණං, මහන්තෙ අප්පමාණාරම්මණං
වෙදිතබ්බං. සෙසෙසුපි එසෙව නයොති.

ඉති අසුභානි සුභගුණො,
දසසතලොචනෙන චුතකිත්ති;
යානි අවොච දසබලො,

එකෙකජ්ඣානහෙතුනි.

එවං පාලිනගෙහෙව, තාව සබ්බානි තානි
ජානිත්වා;

තෙස්වෙව අයං හියොයා, පකිණ්ණකකථාපි
විඤ්ඤෙයා. (විසුද්ධි. 1.120);

එතෙසු හි යත්ථ කත්ථවි අධිගතජ්ඣානො
සුචික්ඛමිහිතරාගත්තා චිතරාගො විය
නිල්ලොලුප්පවාරො හොති. එවං සන්තෙපි
ය්වායං අසුභහෙදො චුත්තො, සො
සරීරසභාවප්පත්තිවසෙන ච
රාගවරිතහෙදවසෙන වාති වෙදිතබ්බො.

ඡවසරීරඤ්ඤි පටිකුලභාවං ආපජ්ජමානං
උද්ධුමාතකසභාවප්පත්තං වා සියා, විනීලකාදීනං
වා අඤ්ඤතරසභාවප්පත්තං. ඉති යාදිසං යාදිසං
සක්කා හොති ලද්ධුං තාදිසෙ තාදිසෙ
උද්ධුමාතකපටිකුලං විනීලකපටිකුලන්ති එවං
නිමිත්තං ගණ්හිතබ්බමෙවාති
සරීරසභාවප්පත්තිවසෙන දසධා අසුභප්පහෙදො
චුත්තොති වෙදිතබ්බො.

විසෙසතො චෙත්ථ **උද්ධුමාතකං**
සරීරසණ්ඨානවිපත්තිප්පකාසනතො
සරීරසණ්ඨානරාගිනො සප්පායං. **විනීලකං**

ජවිරාගවිපත්තිජපකාසනතො

සරීරවණ්ණරාගිනො සජ්ජායං. විපුබ්බකං

කායවණ්ණපට්ඨද්ධස්ස දුග්ගන්ධභාවස්ස

පකාසනතො මාලාගන්ධාදිවසෙන

සමුට්ඨාපිතසරීරගන්ධරාගිනො සජ්ජායං.

විච්ඡිද්දකං අන්තොසුසිරභාවජපකාසනතො

සරීරෙ සනභාවරාගිනො සජ්ජායං. වික්ඛාපිතකං

මංසුපවයසම්පත්තිවිනාසජපකාසනතො ඌනාදීසු

සරීරජපදෙසෙසු මංසුපවයරාගිනො සජ්ජායං.

වික්ඛිත්තකං අභිගපච්චඛිගානං

වික්ඛෙපජපකාසනතො

අභිගපච්චඛිගලීලාරාගිනො සජ්ජායං.

හතවික්ඛිත්තකං

සරීරසඛ්ඛිසාට්ඨෙදවිකාරජපකාසනතො

සරීරසඛ්ඛිසාට්ඨසම්පත්තිරාගිනො සජ්ජායං.

ලොහිතකං

ලොහිතමක්ඛිතපටිකුලභාවජපකාසනතො

අලඛිකාරජනිතසොභරාගිනො සජ්ජායං.

පුලුවකං කායස්ස

අනෙකකිම්බුලසාධාරණභාවජපකාසනතො

කායෙ මමත්තරාගිනො සජ්ජායං. අට්ඨිකං

සරීරට්ඨිනං පටිකුලභාවජපකාසනතො

දත්තසම්පත්තිරාගිනො සජ්ජායන්ති. එවං

රාගවර්තවසෙනාපි දසධා අසුභප්පහෙදො
චුත්තොති වෙදිතබ්බො.

යස්මා පන දසවිධෙපි එතස්මිං අසුභ
සෙය්‍යාථාපි නාම අපරිසණ්ඨිතජලාය
සීසසොතාය නදියා අරිත්තබලෙනෙව නාවා
තිට්ඨති, විනා අරිත්තෙන න සක්කා යපෙතො,
එවමෙව දුබ්බලත්තා ආරම්මණස්ස
විතක්කබලෙනෙව විත්තං එකග්ගං හුත්වා
තිට්ඨති, විනා විතක්කෙන න සක්කා යපෙතො,
තස්මා පයමජ්ඣානමෙවෙත්ථ හොති, න
දුකියාදීනි. පටිකුලෙපි වෙතස්මිං ආරම්මණ
'අද්ධා ඉමාය පටිපදාය ජරාමරණමිහා
පරිමුච්චිස්සාමී'ති එවං ආනිසංසදස්සාවිතාය
වෙව නීවරණසන්තාපප්පහානෙන ව
පීතිසොමනස්සං උප්පජ්ජති, 'බහුං දානි වෙතනං
ලභිස්සාමී'ති ආනිසංසදස්සාවිතො
පුප්ඵඡඩ්ඛකස්ස ගුථරාසිමිහි විය,
උස්සන්තඛ්‍යාධිදුක්ඛස්ස රොගිතො
වමනවිරෙවනප්පවත්තියං විය ව.

දසවිධමිපි වෙතං අසුභං ලක්ඛණතො
එකමෙව හොති. දසවිධස්සපි හි එතස්ස
අසුච්චුග්ගන්ධජෙගුච්ඡපටිකුලභාවො එව
ලක්ඛණං. තදෙනං ඉමිනා ලක්ඛණෙන න

කෙවලං මතසරීරෙයෙව දන්තට්ඨිකදස්සාවිනො
පන වෙනියපබ්බතවාසිනො මහාතිස්සත්ථෙරස්ස
විය, හත්ථික්ඛන්ධගතං රාජානං

උල්ලොකෙන්තස්ස

සඬ්ඝරක්ඛිතත්ථෙරුපට්ඨාකසාමණෙරස්ස විය

ව, ජීවමානකසරීරෙපි උපට්ඨාති. යථෙව හි

මතසරීරං එවං ජීවමානකම්පි අසුභමෙව.

අසුභලක්ඛණං පනෙත්ථ ආගන්තුකෙන

අලඬ්ඝකාරෙන පටිච්ඡන්තත්තා න පඤ්ඤායතීති.

අසුභකථා.